

Eucharistomen

Emeritný pápež
Benedikt XVI. oslávil
65. výročie svojej
kňazskej vysviacky

str. 3

Patrón turistov

Aj turisti a horolezci
majú svojho patróna
– sv. Bernarda
z Aosty

str. 13

Svet by bol oveľa lepší

Francúzsky historik
Pierre Chaunu
búra mýty
o Francúzskej revolúcii

str. 24

Dobry Boze,
dal si mi cez prazdniny vol'no, daroval si mi dovolenku.
Daj, nech prežijem to, na čo je dovolenka určená: dopra-
jem si veci, ktoré si počas bežných dní zakazujem, môžem
prežiť pokojné dni bez toho, aby som myslel na to, čo má
čaká, a vychutnával si to plnými dúškami.

Prázdniny ma pozývajú oslavovať život, ktorý si mi da-
roval. Oddýchnem si tak od všetkých povinností, ktoré ma
často ťažia.

Daj, nech čas dovolenky prežijem ako dni oddychu, na-
beriem nové sily, ktoré som v poslednom čase stratil, aby
som sa oddýchnutý vrátil ku každodenným povinnostiam.

Požehnaj tento prázdninový čas, aby som v ňom prežil
to, čo ma opäť privedie k životu, aby všetky stretnutia
priniesli bohaté ovocie a aby som sa mohol tešiť z krásy
tvojho stvorenia. Amen

Staňte sa členom Klubu časopisu VOX

Časopis VOX je závislý od podpory svojich čitateľov.

Predplatením si časopisu

a získaním aspoň jedného predplatiteľa

alebo akýmkoľvek finančným darom

sa automaticky stávate členom klubu.

**Členom klubu môže byť jednotlivec, rodina,
spoločenstvo či firma.**

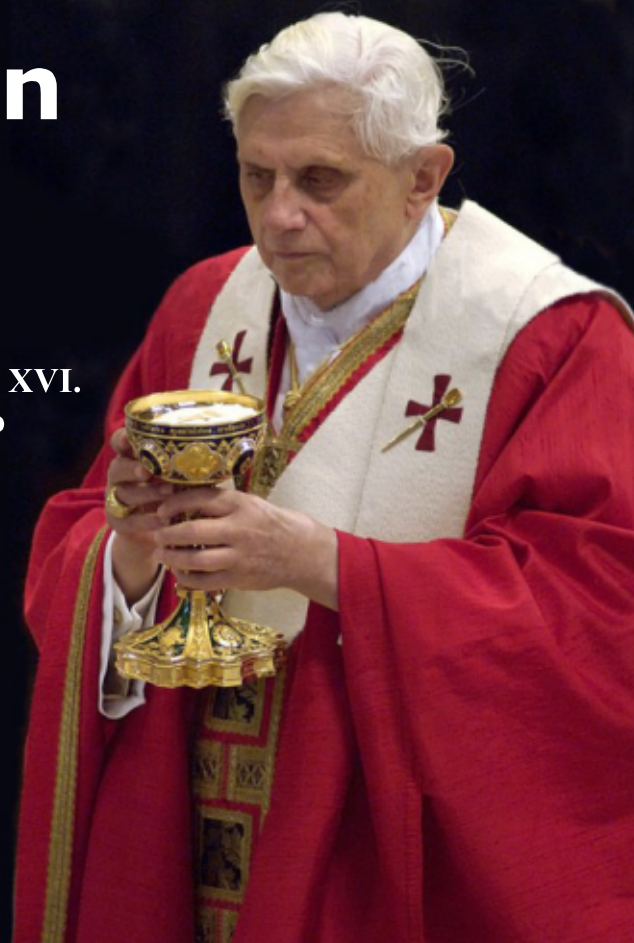

Viac informácií získate na www.vox.prikryl.sk

Emeritný pápež Benedikt XVI. oslávil 65. výročie svojej kňazskej vysviacky

Eucharistomen

Dňa 28. júna oslávil emeritný pápež Benedikt XVI. 65. výročie svojej kňazskej vysviacky. Tento významný deň strávil v Klementínskej sále Apoštolského paláca vo Vatikáne, kde ho slávnostne prijal pápež František v spoločnosti prefekta Kongregácie pre náuku viery kardinál Gerharda Müllera a dekana kardinálskeho kolégia kardinála Angela Sodana. Jubilantovu d'akovnú reč uverejňujeme v plnom znení.

Svätý Otec, drahí bratia, jeden brat, vysvätený spolu so šesťdesiatimi piatimi rokmi, sa rozhodol napísať na obrázok pripomínajúci prvú omšu len – okrem mena a dátumov – jedno slovo v gréčtine, *Eucharistomen*, presvedčený, že týmto slovom v jej mnohých dimenziách je už povedané všetko, čo sa v takom okamžiku dá povedať.

Eucharistomen znamená ľudské *d'akujem*, *d'akujem* všetkým. Ďakujem predovšetkým vám, Svätý Otče! Vaša dobrota sa ma od prvého momentu zvolenia, v každom okamihu môjho života na tomto mieste, dotýka, vnútorne ma skutočne nesie. Viac než vo Vatikánskych záhradách s ich krásou, miesto, kde prebývam je vaša dobrota: cítim sa chránený. Ďakujem vám aj za d'akovné slová, za všetko. A dúfajme, že s nami všetkými sa vám podarí ísť vpred po tejto ceste Božieho milosrdenstva, ukazujúc cestu Ježiša, k Ježišovi a k Bohu.

Ďakujem aj vám, eminencia (*smerom ku kardinálovi Angelovi Sodanovi – pozn. red.*) za vaše slova, ktorá sa skutočne dotkla srdca: *Cor ad cor loquitur*. Sprítomnili ste nielen chvíľu môjho kňazského svätenia, ale aj také moju návštevu vo Freisingu v roku 2006, kde som vysviacku znovu prežil. Môžem dodať len to, že takto, týmito slovami, ste interpretovali to, čo je pre moju víziu kňazstva a moju činnosť podstatné. Som vám vd'ačný za puto priateľstva, ktoré trvá doteraz

a už dlhý čas, od strechy ku streche (*narážka na blízkosť ich súčasných príbytkov – pozn. red.*), zostáva akoby prítomné a hmatateľné.

Ďakujem vám, kardinál Müller, za vašu prácu, ktorú venujete prezentácii mojich textov o kňazstve, v ktorých sa usilujem pomáhať aj spolubratom, aby vždy znovu vstupovali do tajomstva, v ktorom sa Pán zveruje do našich rúk.

Eucharistomen. Môj priateľ Berger chcel vtedy poukázať nielen na k dimenziu ľudského d'akovania, ale prirodzene na hlbšie slovo, ktoré skrýva a ktoré sa objavuje v liturgii a v Písme, v slovách *gratias agens benedixit fregit deditque*.

Eucharistomen nás odkazuje na onu skutočnosť vd'akvyzdania, na novú dimenziu, ktorú jej dal Kristus. On premenil v vd'akvyzdanie, a teda v požehnanie, kríž, utrpenie a všetko zlo sveta. A takto zásadným spôsobom prepodstatnil život a svet a dal nám – a dáva nám každý deň – Chlieb pravého života, ktorý prenáša svet vd'aka sile jeho lásky.

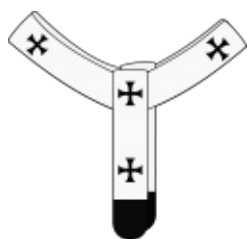
Na záver sa zverme tomuto Pánovmu *d'akujem*, aby sme tak skutočne prijali novosť života a napomohli k transsubstanciácii (*prepodstatnenie – pozn. red.*) sveta: aby nebol svetom smrti, ale života; svetom, v ktorom láska zvíťazila nad smrťou

Všetkým vám d'akujem.

Pán nech nás všetkých žehná!

Svätý Otec František odovzdal dvadsiatim piatim arcibiskupom metropolitom páliá

Symbol Dobrého pastiera

Svätý Otec František 29. júna, na slávnosť sv. Petra a Pavla, patrónov Ríma, slávil v Bazilike sv. Petra Eucharistiu, na ktorej požehnal páliá 25 novým metropolitným arcibiskupom z celého sveta. Posvätné pálium si každý metropolita prevzal osobne z rúk Petrovho nástupcu.

metropolita prevzal osobne z rúk Petrovho nástupcu.

Pálium je pevná biela látková stuha, ktorá je široká asi päť centimetrov, a nosí sa na omšovom ornáte.

Vlna na pálium sa získava z dvoch baránkov, ktoré pápež požehná na sviatok rímskej mučienice Agnesy (*agnes* či *agnus*, t.j. *baránok*) vždy 21. januára. Pálium sa tká do oblúka tak, aby sa dalo vložiť na plecía. Vpredu a vzadu ho dopĺňajú dva výbežky, pevne visiace pomocou olovených vložiek. Zdobia ich štyri kríže vyšité čiernym hodvábnom, ďalšie dva sú na oblúkových častiach páliá. Vzadu a vpredu sú kríže prizdobené pozlátenými sponami s drahokamom, čo azda pochádza z dôb, keď pálium tvorila jednoduchá šerpa dvojmo prehnutá a zopnutá na ľavom pleci.

Pálium je znakom úradu a duchovnej moci arcibiskupa metropolitu a plného spoločenstva s Rímskym biskupom. Vyhотовuje sa z vlny baránkov a symbolizuje baránka na pleciah Dobrého pastiera podľa obrazu v 15. kapitole Lukášovho evanjelia, kde dobrý pastier zatúlanú ovečku „vezme s radosťou na plecía“ (Lk 15,5). Takým má byť aj biskup, na ktorého pápež vloží pálium.

Pálium súčasne evokuje Baránka, obetovaného za spásu hriešneho ľudstva, ako píše svätý Pavol Korinťanom: „Vedbol obetovaný náš veľkonočný baránok,

Kristus“ (1Kor 5,7). Pálium vyjadruje aj zvláštne duchovné puto medzi metropolitom a pápežom, jeho duchovnú moc prijímanú a vykonávanú v jednote s Rímskou cirkvou.

DÁVNA HISTÓRIA

Tradícia páliá a výklad jeho významu sú prastaré, no presný okamih jeho zavedenia nie je známy. Podľa historikov mohlo byť pálium pôvodne súčasťou odevu starorímskych cisárskych úradníkov alebo špeciálne riasenej a prekladanej tógy filozofov. Podľa *Liber Pontificalis* sa hovorí o páliu v živote pápeža sv. Marka, ktorý zomrel 7. 10. 336. Hoci jeho pontifikát trval iba necelých deväť mesiacov, udelil biskupom v Ostii (*správna oblasť a prístav antického Ríma* – pozn. red.) „*pallium*“. Ako stála časť liturgického odevu je doložená od 5. storočia.

Medzi najstaršie vyobrazenia posvätného páliá patrí povestná *Trierska slovnovina* z polovice 5. storočia, zobrazujúca procesiu s relikviami. Ešte zreteľnejšie je pálium na postave biskupa Maximiána, vyobrazenej na o sto rokov staršej mozaike v chráme San Vitale v Ravenne. Maximián má okolo pliec širokú šerpu visiacu z ľavej strany jeho pleca. Až neskôr, v polovici 9. storočia, sa objavujú dva výbežky páliá na

hrudi a chrbte, upevnené v strede dvomi ihlicami, pričom tretia upevňuje pálium na ľavom pleci. Neskôr ihlice nahradil pevný šev, ale zostala im dekoratívna funkcia. Zadný a predný výbežok páliá pôvodne siahal až po kolenná, súčasnú, podstatne kratšiu podobu nadobúda až v 17. storočí.

HIERARCHICKÁ MOC

V dávnejších dobách zdobilo pálium výlučne pápeža. Pôvodne si ho obliekali všetci biskupi, čo sa vo východných cirkvách zachovalo dodnes. Na Východe sa pálium nazýva *omofor*, má odlišný tvar a je súčasť liturgického odevu každého biskupa. V západnej Cirkvi sa postupom času pálium vyhradilo pre tých biskupov, ktorí sú v najbližšom kontakte s Rímskym biskupom. Od 6. storočia pápež pálium priznával už len biskupom povereným nejakou zvláštnou úlohou. Od 9. storočia mali pálium od pápeža žiadať aj metropolití, a to v priebehu prvých troch mesiacov od konsekrácie či menovania. To sa zachovalo dodnes. Tu aj pramení symbolický význam jednoty s Rímskou cirkvou, s nástupcom sv. Petra, ktorému Ježiš zvlášť dôrazne povedal: „*Pas moje baránky, pas moje ovce*“ (Jn 21, 15n).

Povinnosť žiadať pálium vyplýva zo samotného symbolu páliá, vyjadrujúceho hierarchickú moc metropolitu vo vlastnej provincii, uskutočňovanej v jednote s Rímskou cirkvou. Zaujímavosťou je, že ak metropolita obsadzuje iné metropolitné sídlo, pálium žiada odzno-
»»

Biskup Maximián s páliom

vu. Po smrti arcibiskupa sa musí pálium pochovať so zosnulým.

LEN NA VLASTNOM ÚZEMÍ

V stredoveku sa nosenia pália obmedzovalo iba na niektoré dni. V priebehu 11. storočia sa pápežskými privilégiami počet týchto dní postupne zvyšoval. V súčasnosti metropolití smú nosiť pálium aj v prítomnosti pápeža, ak je na návšteve v ich provincii. Predchádzajúce kódexy cirkevného práva takúto možnosť zakazovali.

Apoštolským listom *De sacri pallii* z roku 1978 pápež bl. Pavol VI. obmedzil užívanie pália na pápeža a arcibiskupov – metropolitov. Výnimočne môže pápež udeliť pálium aj arcibiskupovi, ktorý nie je metropolitom. Príkladom takéhoto udelenia je pálium pre dekana kardinálskeho zboru. Pápež sv. Ján Pavol II. ho udelil vtedajšiemu dekanovi Josephovi Ratzingerovi a pápež Benedikt XVI. ho udelil Angelovi Sodanovi.

V roku 1984 pápež sv. Ján Pavol II. ustanovil, že posvätné pálium bude novým metropolitom odovzdávať Najvyšší Pontifex, a to v rámci slávnostnej eucharistickej koncelebrácie na Sviatok svätého Petra a Pavla. Keďže iba pápež je oprávnený nosiť pálium na ktoromkoľvek mieste a pri ktorejkoľvek príležitosti, je preto obrad odovzdávania pália vlastne jedinou príležitosťou, kde vidieť viacerých arcibiskupov s páliami na jednom mieste v rovnakom momente. Inak totiž môžu arcibiskupi pálium nosiť len na území vlastnej jurisdikcie, to znamená vo svojej cirkevnej provincii, na území svojej arcidiecézy a sufragánnych diecéz.

ZMENA ODOVZDÁVANIA

Obrad odovzdávania pálií sa však zmenil. Pápež František totiž 29. januára 2015 rozhodol o zmene spôsobu odovzdávania pália novým arcibiskupom metropolitom. Noví arcibiskupi metropolití si vezmú po prvý raz pálium na svoje plecia nie hneď pri jeho preberaní v Ríme, ale až po návrate do vlastnej katedrály za prítomnosti svojich veriacich. Pruh z bielej vlny im teda na plecia už nekladie Svätý Otec, ako to bolo doteraz. Arcibiskupi sa zúčastňujú na obrade požehnania pálií, a potom im ich pápež odovzdá zložené. Slávnosť udelenia sa bude potom konať v ich diecézach, prostredníctvom apoštolských nuncií, za prítomnosti miestnej cirkvi a najmä biskupov sufragánnych diecéz v sprievode ich veriacich.

Ceremonár pápežských liturgických slávení Mons. Guido Marini vysvetlil, že „zmyslom tejto zmeny je viac zdô-

Pápež požehnáva jedného z dvoch barančekov na sviatok sv. Agnesy

razniť vzťah novovymenovaných metropolitných arcibiskupov s ich miestnymi cirkvami a dať tak možnosť aj sufragánnym biskupom a ich veriacim zúčastniť sa na obrade udelenia pália“. Podľa pápežského ceremonára tak zostáva zachovaný celý zmysel slávnosti svätého Petra a Pavla, ktorý podčiarkuje vzťah spoločenstiev a tiež hierarchického spoločenstva medzi Svätým Otcom a novými arcibiskupmi a súčasne sa touto zmenou zdôrazní vzťah s miestnou cirkvou. „Dochádza tak v istom zmysle k obohateniu, ktoré dopĺňa pôvodný obrad, inak zachovaný vo svojej celistvosti a hĺbke,“ upresňuje pápežov ceremonár.

BARÁNKY OD TRAPISTOV

Podľa ustálenej tradície chovajú baránky, z ktorých je vlna na pália, trapistickí mnísi v rímskom Opátstve Tre Fontane. Od polovice 17. storočia sa 21. januára, na sviatok rímskej mučenickej Agnesy, dovezú dva baránky do starobylej Baziliky sv. Agnesy na Via Nomentana, kde je svätica pochovaná. Oba baránky sú ozdobené kvetmi – jeden bielymi, druhý červenými, ako znamenie panenskej čistoty a vyliatej krvi mučeníkov. Z Baziliky sv. Agnesy sa baránky prenesú do Vatikánu, kde ich pápež požehná, zväčša je to v Kaplnke Urbana VIII. Odtiaľto putujú do Baziliky sv. Cecílie v Zátiberí, „od jednej rímskej mučenickej k druhej“, až skončia v rímskom Kláštore sv. Cecílie.

Benediktinky od sv. Cecílie sa starajú o baránky až do utorka Svätého týždňa, keď baránky ostrihajú. Klauzúrované sestry po ostrihaní vlny ručne utkajú a ušijú páliá. Vznikajú teda na Veľkú noc, aby pripomínali Baránkovu obeť. Na sviatok narodenia sv. Jána Krstiteľa, 24. júna, teda svätca, ktorý ukázal na Krista slovami „Hľa, Baránok Boží“, prinesú sestry od sv. Cecílie páliá do Vatikánu. Až do obradu odovzdávania sa páliá uchovávajú v špeciálnej postriebrenej klenotnici pod pápežským oltárom Svätopeterskej baziliky, niekoľko metrov nad miestom, kde bol pochovaný apoštol svätý Peter. Toto miesto sa volá *Výklenok pálií* a širší priestor naokolo *Konfesia svätého Petra*. Týmto sa páliá stávajú relikviami *per contactum* (dotykom).

Na vigíliu sviatku sv. Petra a Pavla, teda 28. júna, sa páliá požehnávajú a na druhý deň ich Svätý Otec odovzdáva novým arcibiskupom metropolitom.

Použitie pália aj jeho forma sa síce v histórii menili, ale poslanstvo zostáva stále: Dobrý pastier nesie na svojich pleciach stratenú ovečku. Kríže na páliu pripomínajú Kristovo utrpenie. Spočiatku bývali červené, aby bolo odvolanie na pašie zrejmejšie. V súčasnosti sa symbolika posunuje: čierne kríže majú predstavovať aj kresťanov, pretože každý z nich sa pri krste označuje znamením kríža.

Spracovala BOKA PIKA
(Snímky: CTV, CNA)

Kardinál Jozef Tomko o správnom využití voľného času počas letných dovoleniek

Snímka: archív

Leto sa automaticky spája s prázdninami a dovolenkami, s cestovaním a oddychom. Ide však len o *dolce far niente*, sladké nič nerobenie?

Leto je pre mnohých čas prázdnin a dovoleniek. Pre študentov je to očakávaná obdobia slobody od školy, od dochádzky, od učenia, od skúšok; obdobie voľného rozhodovania o použití voľného času. Pre robotníkov, úradníkov a zamestnancov je to čas, keď sa zväčša zmenšuje ich povinná prítomnosť na pracovisku. Roľníci sú po žatve menej viazaní požiadavkami svojho povolania. Jednotlivci i rodiny, vrátane žien a matiek v domácnosti ľahšie nájdu čas a možnosť voľného času a dovolenky.

ÚNAVA

Naša práca na hocakom mieste nás viaže k určitým povinnostiam a niekedy aj k opakovanej činnosti a úkonom, ktoré sa opakujú a tým spôsobujú veľkú únavu. Hovoríme, že práca je nudná, unavuje, ba niekedy aj „ubíja“. Pomyslíme si len na mechanické pohyby pri činnosti niektorých pracovníkov, ale aj každodenné napnutie pozornosti a nervov v iných zamestnaniach.

Aj dočasné uvoľnenie z takej práce cítime ako oslobodenie. Odtiaľ má pôvod názov *prázdniny*, ako *vyprázdnenia* alebo oslobodenia od určitej ťarchy a námahy.

ČAS SLOBODY

Čo je teda *voľný čas*, o ktorom snívame a hovoríme?

Zaiste je to čas slobody, a to slobody od našej každodennej práce a často aj od určitej závislosti na vôli iných osôb. Nie je to však akési celkové „ničnerobenie“, úplná svojvôľa a nezávislosť od iných, tie nemôžeme pokladať za cieľ a zmysel celého života. Predstavovať si ideálny život ako prechod od jednej zábavy k druhej je nielen nereálne, ale človeku aj psychologicky nevyhovujúce. Ľudské telo a duch si vyžadujú určitý priestor pre pracovné, aj keď nie frenetické napnutie, ale aj pre uvoľnený odpočinok, rozptýlenie, rodinnú a spoločenskú súdržnosť a radosť, čiže všetko, čo voláme *voľný čas*.

VNÚTORNÁ HODNOTA ČASU

O akej *voľnosti* a akom *oslobodení* hovoríme? Túto otázku si musíme položiť, lebo ju máme vpísanú v ľudskej psychológii. Apoštol národov sv. Pavol z Tarzu vyjadril realisticky vnútorný boj, ktorý každý človek pociťuje v srdci: „*Ani nechápem, čo robím, lebo nerobím to, čo chcem, ale robím to, čo neviem*“ (Rim 7,15).

Človek je následkom dedičného hriechu tragicky rozorvaný, dá sa zväbiť zlej žiadostivosti. Ako to vycítil aj pohanský básnik Ovídius: „*Vidím, čo je dobré, aj to schvaľujem, ale robím predsa to, čo je horšie*“.

Voľný čas neznamená čas a činnosť odcudzenú každej náboženskej alebo

duchovnej sfére, akýsi čisto profánny, tak povediac „svetský“ životný priestor, ktorý má každý veriaci človek naplniť čímsi posvätným, nábožným, aby mal hodnotu pred Bohom.

Voľný čas má svoju vnútornú hodnotu. Nie je hriešnou alebo zbytočnou „stratou času“. Ako to potvrdzuje aj Druhý vatikánsky koncil, „*všetky veci, práve nakoľko sú stvorené, majú svoju stálosť, pravdivosť a dobrotu, vlastné zákony a svoj poriadok*“ (GS 36). To platí aj o veciach a o činnosti, ktorými sa voľný čas vyplní. Teda odpočinok, zábava, hra, príroda, turistika, poézia – to všetko sú veci dobré a užitočné, ak ich neodvrátíme od ich vlastného prirodzeného cieľa.

SPRÁVNE VYUŽITIE

Voľný čas treba dobre používať, aby sa nestal nudou, novou námahou, zneužitím a sklamaním. Je to čas stretnutia sa s inými ľuďmi ako bratmi mimo povinných alebo záujmových vzťahov, mimo obchodných a úradných stykov. Je to čas stretnutia sa človeka s človekom, ktoré sa môže stať ľudsky srdečným a pripraviť pôdu na vznik ozajstného priateľstva. Koľko dobra môžeme vykonať jediným stretnutím a rozhovorom, jedinou návštevou opusteného či chorého, dobrosrdečným záujmom o problémy človeka, ktorého nám život privedie do cesty. Ako sa môžu zmeniť takým prístupom naše vzťahy s príbuznými, so spolupracovníkmi, s druhmi v zamestnaní.

Koncil vyslovil aj dôležitú požiadavku pre ľudskú spoluprácu a konkrétne

»»»

pre hospodársku činnosť: „Celý výrobný proces sa musí prispôbiť potrebám človeka a jeho spôsobu života, a to najmä rodinného života, zvlášť čo sa týka matiek, berúc ohľad na pohlavie a vek“ (GS 61). Ohľadne pracujúcich nechal nám koncil dôležitú pripomienku: „Pracujúcim nech sa okrem toho dá možnosť rozvíjať svoje schopnosti a svoju osobnosť samým vykonávaním práce... No všetkým sa musí dopriať aj dostatočný čas na oddych a pracovné voľno, aby sa mohli venovať rodinnému, kultúrnejmu, spoločenskému a náboženskému životu“ (GS 61). To sú naozaj vážne slová na obranu zamestnancov pred agresívnym kapitalizmom.

STRETNUTIE SO SEBOU

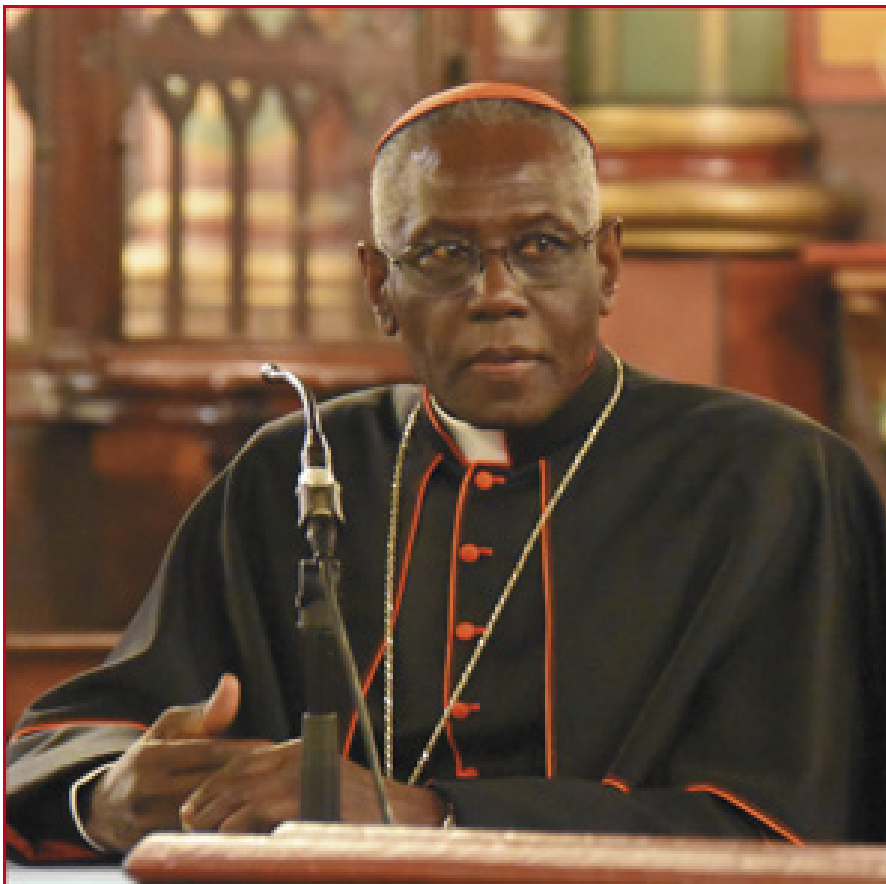
Azda najhlbší význam voľného času je v tom, že nám umožňuje stretnúť sa so sebou samými, lebo, ako hovorí Karl Rahner, tak „odkrýva človeku zmysel jestvovania“. Preto francúzsky mysliteľ Charbonneau tvrdí, že „človek je taký, aké je jeho voľno. Vo voľnom čase vidieť veľkosť alebo nízkosť človeka“.

Cez prázdniny a vo voľnom čase môžeme nájsť chvíle ticha a slobody, bez tlaku vonkajších nutností a povinností, bez televíznych programov a bez rádia, bez hluku pracovného prostredia, dočasne aj bez spoločnosti iných, ale aj bez úteku od seba samého. V takých chvíľach sa staneme schopnými pozrieť sa do vlastného srdca a odkryť, čo vlastne sme. Odkryjeme svoje osobné kvality, ale možno aj svoju vnútornú chudobu, lepšie poznáme seba samých, dobré vlastnosti ale aj závislosť od vonkajších okolností a vplyvov.

STRETNUTIE S BOHOM

Voľný čas je tiež najvhodnejším obdobím na stretnutie sa s Bohom v tichom ústraní, v Božej prírode, pred umeleckým dielom, v poézii a v modlitbe. Najmä v kontemplácii môže náš duch lepšie zacítiť v hĺbke našej bytosti, pomocou rozumového uvažovania a zapojac aj citové schopnosti ľudského srdca, prítomnosť milosrdného a láskyplného Boha. Také momenty nám pomôžu duchovne objaviť tajomstvo Božej lásky k ľuďom, ale aj konkrétne ku každej osobe, aj osobne k nám.

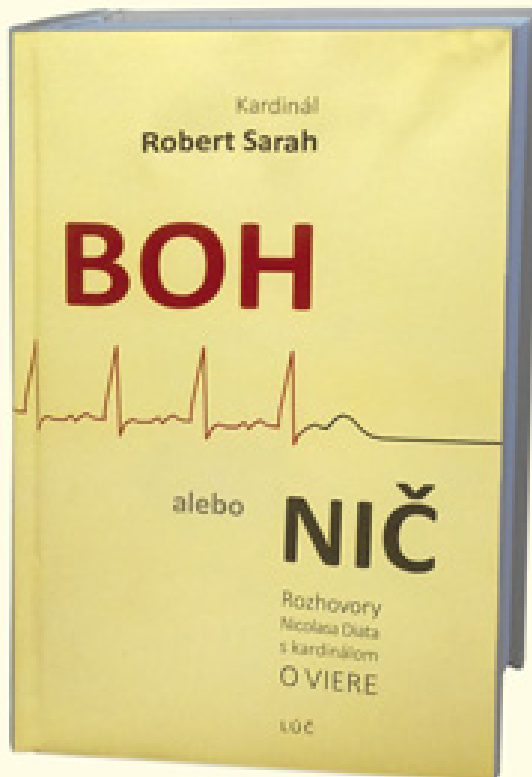
Pri čítaní Božieho slova, predovšetkým Ježišových slov v evanjeliu, počujeme jeho hlas v našom srdci, ktoré sa rozohrieva a odkrýva nové pohnútky a inšpirácie pre každodenný život. Musíme sa naučiť nielen odrecitovať naučené modlitby, ale ich aj prežívať v osobnom rozhovore s Bohom, ktorý

Vydavateľstvo LÚČ vydalo knihu

kardinála
Roberta
SARAH

prefekta
Kongregácie
pre Boží kult
a disciplínu
sviatostí.

prebýva v srdci nezaťaženým ťažkou vinou.

Voľný čas nás teda vyzýva zastaviť sa v rytme života a v tomto jubilejnom roku občas si zopakovať to jedno slovo

modlitby sv. Františka z Assisi, ktorú nám predložil aj pápež František: *Laudato si' – Bud' pochválený.*

Prajem vám požehnané prázdniny!
Kardinál JOZEF TOMKO/VR

Kardinál Robert Sarah rozpráva príbeh o význame modlitby v našom živote

Snímka: Pixabay

Kamene modlitby

Kardinál ROBERT SARAH ako muž modlitby stále vyzýva ľudí na modlitbu. O jej význame porozprával zaujímavý príbeh.

Každý z nás si musí vypracovať denný program modlenia a tento aj realizovať, aby si kontinuálne rozvíjal vnútorný duchovný život. Akým spôsobom?

Odpoviem vám jednou príhodou zo života, ktorá je, myslím si, veľmi poučná.

PLNENIE NÁDOBY

Jedného dňa sa zástupcovia viacerých veľkých firiem obrátili na istého profesora v pokročilom veku so žiadosťou, aby prišiel prednášať v rámci pracovného seminára pre asi pätnásť špičkových manažérov na tému efektívne plánovanie času. Okrem jeho príspevku boli naplánované na ten istý deň štyri ďalšie tematické bloky, takže profesor mal k dispozícii iba jednu hodinu. Postavil sa pred poslucháčov, skúmavo si ich prezrel jedného po druhom a potom im povedal: „Urobíme si teraz spoločne jeden experiment.“

Spod stola vybral niekoľkolitrový hlinený hrniec a položil ho opatrne pred seba. Potom ukázal poslucháčstvu tucet okruhliakov veľkých skoro ako tenisové loptičky a pomaličky ich poukladal do pripravenej nádoby. Keď bola plná až po samý okraj a už sa do nej nijaký ďalší kameň nezmestil, zdvihol oči a spýtal sa: „Je ten hrniec plný?“ V sále sa ozvalo jednohlasné „áno“.

Na chvíľu sa odmlčal a pokračoval: „Naozaj?“

Zohol sa teda znova a spod stola vybral inú nádobu naplnenú štrkom. Opa-

trene vysypal jej obsah do hrnca s veľkými okruhliakmi a zľahka ním zatriasol, takže štrkové kamienky sa dostali medzi veľké kamene a vyplnili medzery medzi nimi až po samé dno. Profesor znova zdvihol oči smerom k audiotoriu a spýtal sa: „Je ten hrniec teraz plný?“

Keďže išlo o poslucháčov na patričnej intelektuálnej úrovni, všetci rýchlo odhalili profesorovu fintu. Jeden z nich odvetil za všetkých: „Pravdepodobne nie!“

Profesor sa ešte raz zohol a teraz vybral spod stola piesok, ktorý vysypal na kamením naplnený hrniec tak, aby zaplnil ním vzduchové medzery medzi kameňmi a štrkom. Profesor sa tretíkrát spýtal: „Je teraz ten hrniec plný?“

V prednáškovej miestnosti zaznelo okamžite zborové: „Nie!“

„Dobre,“ odvetil profesor a vzápätí urobil presne to, čo už tušilo celé audiotorium: zo stola vzal krčah s vodou a zalial ňou hrniec až po okraj.

POUČENIE

Profesor sa spýtal: „Aké veľké poučenie pre nás vyplýva z tohto pokusu?“

Jeden z prítomných, ktorý bol nielen bystrý, ale aj primerane smelý, si rýchlo dal do súvisu profesorovu otázku s témou prednášky a vyriekol tento záver: „To dokazuje, že aj keď máme pracovný čas rozplánovaný do poslednej minúty, pri dobrej vôli sa vždy dá v ňom nájsť okienko na nejaké ďalšie stretnutie alebo pracovný úkon.“

Profesor odvetil: „Nie, to nie je správne. Týmto experimentom sme dokázali inú veľkú pravdu: keby sme neuložili do hrnca ako prvé veľké kamene, už nikdy ich doň nedostaneme všetky.“

V sále zavládlo hlboké ticho, lebo každý pochopil nespornú pravdivosť týchto slov. Profesor potom pokračoval: „Čo predstavujú veľké kamene z pohľadu vášho života? Vaše zdravie, vašu rodinu, vašich priateľov, vaše sny, vašu profesionálnu kariéru? Podstatné je uvedomiť si, že ako prvé treba ukladať do nádoby života veľké kamene, pretože v opačnom prípade môžeme v živote zlyhať. Ak uprednostňujeme talafatky–štrk a piesok, naplníme svoj život malichernosťami, bezvýznamnými a bezcennými vecami, takže nám už nezvyší čas na dôležité záležitosti. Nezapadnite si preto klásť sústavne otázku: Čo sú najväčšie okruhliaky môjho života? A keď nájdete odpoveď na túto otázku, vložte ich ako prvé do nádoby vašej existencie.“

Priateľským pokývnutím rukou pozdravil poslucháčov v prednáškovej miestnosti a pomalým krokom sa ticho vzdialil.

Je aj modlitba pre mňa takýmto obľúbeným kameňom v mojom živote? Odpoveď je veľmi ľahká: modlitba je naozaj poriadne veľký kameň, ktorý musí zaplniť veľkú časť vnútorného priestoru nádoby nášho života. Je to chvíľa, v ktorej zažívam dokonalé splynutie s Bohom. Je to vzácna chvíľa, keď všetko vzniká, keď sa všetko obnovuje a Boh si nás pripodobňuje sebe samému.

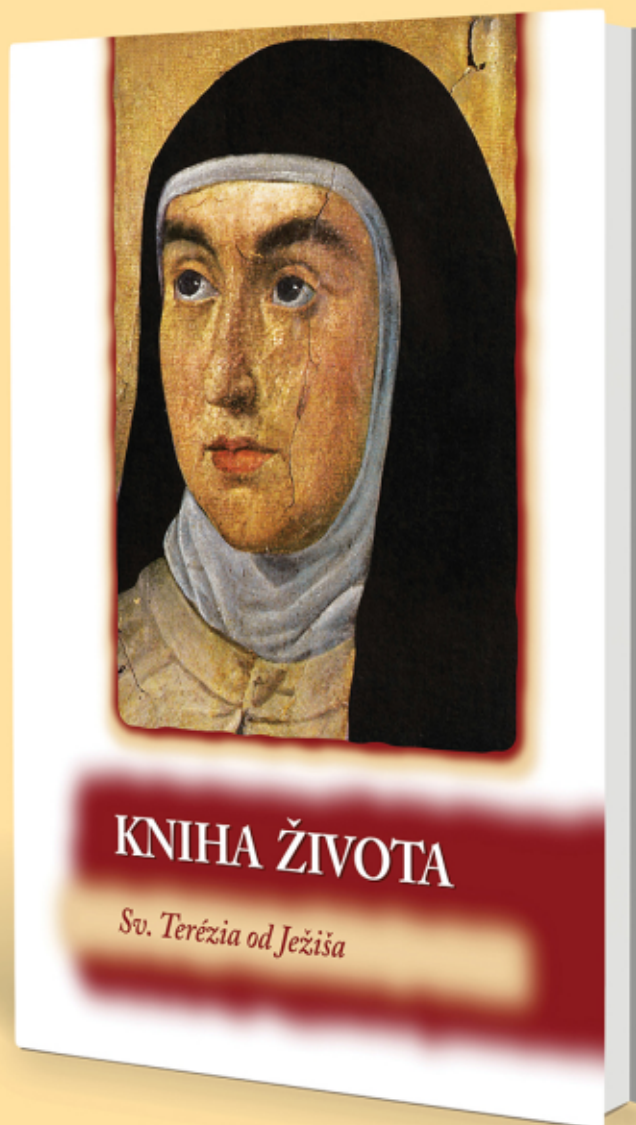
Kardinál ROBERT SARAH

(Z knihy *Boh alebo nič*, vydal Lúč, 2016)

Prvé slovenské vydanie
KNIHY ŽIVOTA svätej Terézie z Avily

“Vnútorňá modlitba nie je nič iné, ako dôverný vzťah priateľstva, častý rozhovor medzi štyrmi očami s tým, od ktorého vieme, že nás miluje...”

Objednávajújte telefonicky na číslach
0915 561 420 a 0915 878 298 alebo e-mailom
na adrese adalen.knihy@gmail.com

novinka

Vatikánsky mestský štát, hoci najmenší štát na svete, je plný zaujímavostí

Iný pohľad na Vatikán

Jedno z najnavštevovanejších miest sveta je nepochybne Rím. Ročne ho navštívi viac ako 10 miliónov turistov. Neodmysliteľným cieľom návštevníkov Večného mesta je Vatikán.

Navštíviť Rím a nevidieť Baziliku svätého Petra či nenavštíviť Vatikánske múzeá je nemysliteľné. Spolu s Koloseom sú to najnavštevovanejšie miesta talianskej metropoly. Do Vatikánu každý rok príde sedem miliónov turistov, takže srdce svetového katolicizmu sa radí do prvej päťky najnavštevovanejších miest Európy.

Drvivá väčšina turistov tu prichádza s rôznymi bedekrami, v ktorých sa dajú vyčítať základné fakty, sem-tam sa v nich vyskytne aj nejaká perlička, zvyšok doplnia školení sprievodcovia. No predsa len – vedeli ste, že...?

HODINOVÁ PRECHÁDZKA

Najmenší štát sveta, oficiálne Status Civitatis Vaticanae, Vatikánsky mestský štát, sa rozlieha na približne 44 hektároch a zahrňuje Baziliku sv. Petra, Svätopeterské námestie s Apoštolským palácom, príľahlé budovy a záhrady. K Vatikánu tiež patria aj tzv. extrateritoriálne územia – patriarchálne baziliky a pápežské letné sídlo Castel Gandolfo.

Samotný štátik je z väčšej časti obohrnaný historickou hradbou. Prechádzka okolo vatikánskych múrov trvá presne 60 minút. Zaujímavosťou je, že pri náv-

števe Vatikánu sa nikto nemusí báť, že by mu spadlo lietadlo na hlavu, pretože prelety nad Vatikánom sú zakázané.

Zdvíhať hlavu vo Vatikáne je medzi turistami úplne bežné. Prvý raz sa tak s najväčšou pravdepodobnosťou udeje už na Námestí sv. Petra. Prvý pohľad do výšky patrí priecheliu a kupole baziliky, druhý Apoštolskému palácu. V ňom žili a pracovali poslední pápeži, terajší tu „len“ pracuje. Palác má spolu viac ako 1 400 miestností, 12 523 okien, takmer 1 000 schodísk, 20 nádvorí.

PRACOVNE PÁPEŽOV

Prirodzene, že nie všetky miestnosti využíva pápež; na svoje súkromné či pracovné účely používa len zopár z týchto miestností. Jedna z nich je pápežova pracovňa. Ct. Pius XII. bol doteraz jediným pápežom, ktorý vedel plynule písať na písacom stroji. Prakticky až do vlastnej smrti si sám prepisoval na stroji svoje príhovory a prípravy k encyklikám.

Otázne je, kde písal sv. Pius V. (1566 – 1572), o ktorom

sa hovorilo, že bol až „*neznesiteľne zbožný*“. Doteraz je totiž jediným pápežom, ktorý okrem cirkevných diel napísal aj kuchársku. Nazval ju *Tajomstvá kuchyne pápeža Pia V.* Jeho obľúbeným dezertom bola jablková torta.

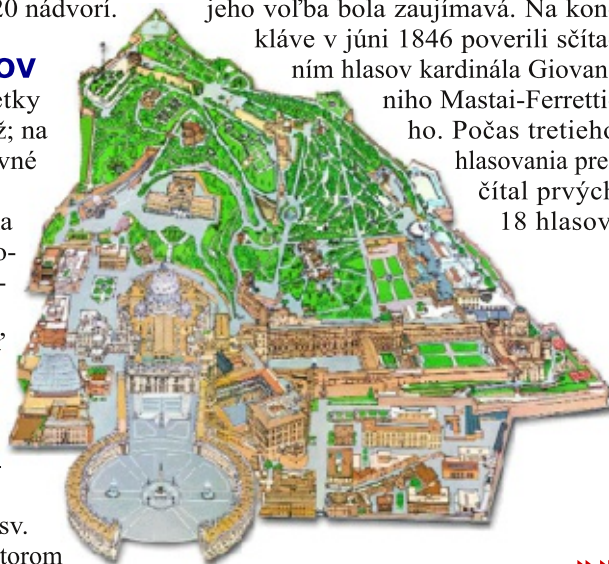
Počas pontifikátu sv. Jána XXIII. musel obslužný personál Apoštolského paláca často vetrať pracovňu svojho „šéfa“. Tento obľúbený pápež totiž denne vyfajčil jednu škatuľku cigariet. Aj pápež Pius XII. holdoval tabaku, no po zápale pľúc s tým musel prestať.

O bl. Pavlovi VI. sa hovorilo, že to bol najväčší knihomoľ medzi pápežmi. Keď bol vymenovaný za milánskeho arcibiskupa, do úradu ho sprevádzalo aj povestných 90 veľkých debien kníh. Jeho vatikánska pracovňa bola prepĺnená knihami, no byť jeho komorníkom pred nejakou cestou nebolo jednoduché. Tento vzdelanec si na svoje apoštolské cesty vozil až 74 škatúľ plných kníh, aby mal po ruke „*vždy niečo zaujímavé*“. Pápež uprednostňoval odbornú literatúru, ale rád čítal aj romány.

Sv. Ján Pavol II. sa často zdržiaval vo svojej pracovni. Pracovný deň začínal o 9.30 čítaním talianskych novín, no už o 10.00 dostal na stôl výber z 30 talianskych a svetových denníkov s rozsahom asi 20 strán, ktorý preň pripravovala skupina odborníkov, pričom všetky články boli v taliančine.

BILIARDOVÝ PÁPEŽ

Aj keď sa o v súčasnosti o pontifikáte bl. Pia IX. veľa nehovorí, práve k nemu sa viaže niekoľko zaujímavostí. Už jeho voľba bola zaujímavá. Na konkláve v júni 1846 poverili sčítaním hlasov kardinála Giovanniho Mastai-Ferrettiho. Počas tretieho hlasovania prečítal prvých 18 hlasov,

ktoré patrili jemu. Prekvapený a ustrašený kardinál pokračoval v sčítaní hlasov. Jeho meno sa na hlasovacích lístkoch objavilo nakoniec 36 rás, čo zodpovedalo viac ako dvom tretinám hlasov potrebných na zvolenie pápeža. A tak kardinál osobne vyhlásil vlastné zvolenie za pápeža, ktorý prijal meno Pius IX.

Tým sa však voľba ešte neskončila – aj oznámenie o zvolení za pápeža pozmenilo dejiny. Dovtedy táto správa znela *Habemus Pontificem!* No po zvolení Pia IX. kardinál protodiakon omylom oznámil: „*Habemus Papam!*“ Takto to zostalo dodnes.

Bl. Pius IX. stál na čele Katolíckej cirkvi v čase, keď sa Taliansko zjednocovalo, no nikdy neuznal zjednotené Taliansko a na protest viac nevykročil z Vatikánu. Z cirkevného hľadiska bol však jeho pontifikát veľmi úspešný. Vyhlásil dogmu o Neпоškvrnenom počatí Panny Márie, zvolal Prvý vatikánsky koncil (1869 – 1870), vo svete založil vyše dvesto nových diecéz a apoštolských vikariátov, obnovil latinský patriarchát v Jeruzaleme, uzavrel konkordáty s mnohými štátmi, no najmä sa prejavila veľká duchovná obroda na všetkých stupňoch v Cirkvi. Hoci bol naozaj veľmi usilovný, bol vyslovene zbláznený do biliardu. Vo Vatikáne aj v Castel Gandolfe umiestnil dva biliardové stoly. Značný čas zo svojej dovolenky strávil s kardinálmi a ďalšími hosťami práve pri biliardovom stole. Netreba hádam dodávať, že obvykle odchádzal ako víťaz...

KNÍŽNICA RELIKVIÍ

Jedna z najzaujímavejších izieb Apoštolského paláca je tzv. Knižnica relikvií. Je to miestnosť s vysokým stropom a s množstvom regálov plných zásuviek. Spolu s typicky knižničným rebríkom tak vzniká dojem veľkej knižnice. Pod malou lampičkou tu pracuje kňaz zamestnaný ojedinelou prácou. Zasiela do celého sveta balíky s relikviami mnohých mučeníkov a iných svätcov. Cirkevné právo totiž predpisuje, že v každom stabilnom oltári má byť uložená relikvia niektorého zo svätcov. Nakoľko sa vo svete neustále stavajú nové kostoly a kaplnky, rastie aj potreba nových relikvií. A tak táto „knihnica“ expeduje aj niekoľko doporučených balíkov s pozostatkami tých, ktorí budú patrónmi nových oltárov.

STUDNICA MÚDROSTI

Hoci je Vatikán miništátik, jeho knižnica sa považuje za jednu z najpoprednejších knižníc sveta. Vatikánska apoš-

Časť Vatikánskych záhrad

tolská knižnica (Bibliotheca Apostolica Vaticana) vo svojich zbierkach opatruje asi 100 tisíc rôznych rukopisov, 8 500 inkunábulí, 100 tisíc rytín a 1 600 000 kníh. Jednou z najúžasnejších zbierok tvoria milióny listov zaslaných do Vatikánu od mnohých svetových osobností. Patrí medzi ne aj žiadosť Henricha VIII. o rozvod s Katarínou Aragóňskou. Je to pergamen široký 60 a dlhý 90 cm. Bol adresovaný pápežovi Klementovi VII. a podpísaný 75 podpismi so 75 pečatami. Medzi ďalšími listami boli listy od Galilea, Koperníka, Erazmusa, Napoleona, Volteira, Michelangela, mnohých kráľov a svetových vládcov.

V moderných dejinách pápežov bol s knižnicou úzko zviazaný Pius XI. Pôsobil v nej od roku 1911, v roku 1914 sa dokonca stal jej prefektom. A práve táto slávna knižnica sa mu takmer stala osudnou, keď tu 22. decembra 1931 len tesne unikol smrti. Desať minút po tom, ako opustil priestory knižnice, v ktorých strávil pol hodiny, sa tu zrútil strop a prebúral podlahu. Prelát, s ktorým sa pápež predtým rozprával, utrpel pri tom smrteľné zranenie.

ZÁHRADY

Polovičku rozlohy Vatikánu tvoria Vatikánske záhrady. Ich zavlažovanie a prí-

vod vody do mnohých fontán v záhradách zabezpečil už spomínaný pápež Pius XI. Nechal v záhradách inštalovať 9 300 postrekovačov napájaných 90 kilometrami potrubia a dvoma cisternami, každá s kapacitou 6 a pol milióna litrov vody. Voda pochádza z Braccianskeho jazera ležiaceho 40 km od Ríma.

Hoci pontifikát Pia XI. (1922 – 1939) bol poznačený búrlivým spoločensko-politickým vývojom v Európe, ako pápež nestratil zmysel pre humor. K jeho obľúbeným vtípom bolo pustenie postrekovača vo Vatikánskych záhradách v okamihu, keď okolo neho prechádzal niektorý z kardinálov.

Vôbec humor či bystré odpovede boli typické pre viacerých pápežov. V poslednom období medzi nimi vynikal najmä „láskavý pápež“ sv. Ján XXIII. (pozri *VOX* 8/2014). Pre tých, ktorí by chceli vedieť, koľko ľudí pracuje vo Vatikáne, ponúkame pohotovú odpoveď veselého pápeža: „*Así polovica...*“

*Spracovala -red-
(Snímky: wikipedia, net)*

Šesť storočí príbehov a zaujímavosti Castel Gandolfa pri brehoch Lago di Albano

Vatikán číslo dva

Snímkas: net

Dlhý sprievod sprevádzaný oslavným prevolávaním ľudu, pozdravnými salvami a ohňostrojom. Tak vstúpil v roku 1624 pápež Urban VIII. oficiálne do Castel Gandolfa, a začal tak tradíciu letných pobytov pápežov v tomto krásnom kúte Lazia.

História pápežských návštev pápežského letného sídla v Castel Gandolfo je dlhá, preto niet divu, že je aj naplnená rôznymi príhodami a zaujímavosťami, ktoré sa viažu k tomu miestu.

UŽ OD RENESANCIE

Pápeži si kraj Castelli Romani obľúbili už od prvých čias renesancie. Dokazuje to aj po latinsky napísaná spomienka na jednu pápežskú exkurziu Enea Silvia Piccolominiho (1405 – 1464), od roku 1458 pápeža Pia II. Ten jedného májového rána, po odslúžení sv. omše v Lateráne, dostal nápad vyjsť si s kardinálmi na prechádzku na Castelli Romani. Spievod vyšiel po ceste, ktorá sa vtedy nazývala Via Campana, čo v skutočnosti bola stará Via Appia, po ktorej obchodníci privážali do Ríma víno. Pius II. so sprievodom dorazili až do Castel Gandolfa, kde pápež zbadal ruiny starého sídla rodiny Gandolfi, od ktorého dostalo meno celé mestečko.

V roku 1596 ruiny s celou obcou odkúpil od Savelliovcov kardinál camerlengo. Prvým pápežom, ktorý navštívil Castel Gandolfo, bol Klement VIII. Pápež Urban VIII., ktorý tu bol prvý raz v roku 1624, sa rozhodol vybudovať na mieste starej pevnosti palác a letné sídlo pápežov. Poveril svojho architekta Carla Moderna, ktorý mimo iného navrhol priečelie Svätopeterskej baziliky, aby obnovil staré sídlo rodiny Gandolfi a vybudoval z neho letné pápežské sídlo.

Pred priečelím paláca je malé námestie, v roku 1870, po likvidácii Pápežského štátu talianskymi vojskami, sa premenovalo na Námestie Slobody (Piazza della Libertà).

SVETOVÁ VOJNA

Pápeži postupne s väčšou či menšou záľubou palác vylepšovali, rozširovali, či dokonca prikupovali k nemu pozemky. V rokoch 1870 – 1929 sa palác nevyužíval. Bolo to obdobie tzv. vatikánskych väzňov, keď pápeži na protest proti obsadeniu Ríma talianskymi vojskami zostali vo Vatikáne a nevychádzali z neho. Situácia sa zmenila až podpísaním Lateránskych zmlúv medzi pápežom Piom XI. a diktátorom Mussolinim v roku 1929. Pápežský palác v Castel Gandolfo získal exteritoriálny status.

Ešte pohnutejšie časy v Castel Gandolfo nastali v priebehu druhej svetovej vojny, keď aj oblasť dýchajúca odpočinkom a uvoľnením prežila vybočenie zo svojej „rekreačnej“ funkcie. Vtedy sa ukázal veľký význam exteritoriálneho statusu paláca. Na príkaz ct. Pia XII. sa palác premenil na útočisko utečencov skrývajúcich sa pred nacistami. Našli tu úkryt minimálne tri tisícky Židov, ktorých správa paláca ubytovala a poskytovala im kôšer stravu. Niektoré ženy tu porodili; ako improvizovaná pôrodná sála im poslúžili súkromné komnaty Pia XII.

Keď sa oblasť Castelli Romani stala po angloamerickom vylodení frontovým zázemím, pápežská vila sa na šesť me-

siacov zmenila na tábor pre ženy, deti a starých ľudí, ktorí ušli z okolitých dedín. Postavili sa tu poľné kuchyne, ošetrovne, pričom vojaci Švajčiarskej gardy sa zmenili na ošetrojúci personál. V tých časoch zažilo Castel Gandolfo aj bombardovanie, jedna bomba dokonca usmrtila niekoľko ľudí.

ÚPRAVY JÁNA PAVLA II.

Starosťou o utečencov, či priamo v pápežskej vile či po oslobodení v okolitých obciach a farnostiach, poveril ct. Pius XII. Mons. Giovanniho Montiniho. Bol to práve ct. Pius XII., ktorý v Castel Gandolfo s obľubou trávil čas v pápežskom paláci a v tieni pínii jeho záhrad. A práve v tomto pápežskom paláci aj 9. októbra 1958 zomrel. Jeho vtedajší sekretár Mons. Montini sa stal pápežom 21. júna 1963 ako Pavol VI. Bl. Pavol VI. bol známy svojou veľkou náklonnosťou k obyvateľom mestečka Castel Gandolfo. Na slávnosť Nanebovzatia Panny Márie vždy chodil slúžiť sv. omšu na Námestie Slobody. Zišiel sa tu vždy veľký zástup obyvateľov, pretože pápež vychádzal zo svojej rezidencie pešo, prechádzal okolo Berniniho fontány a potom vstúpil do barokového kostolíka sv. Tomáša. Aj Pavol VI., ako jeho bývalý „šéf“ Pius XII., zomrel v Castel Gandolfo 6. augusta 1978.

So sv. Jánom Pavlom II. sa pápežský komplex v Castel Gandolfo stal „Vatikánom č. 2“. Tento názov vymyslel sám pápež Wojtyła a ukazuje na význam, ktorý letnému sídlu pripisoval. Toto miesto práce a odpočinku získalo za jeho pontifikátu zatiaľ najväčšie úpravy, medzi ktoré patrí aj vybudovanie bazény, ktorý poľský pápež využíval na fyziologickú terapiu. Niektorí americkí novinári sa dokonca usilovali získať z vrtníka nejaké zábery kúpajúceho sa pápeža...

Ján Pavol II. nariadil, aby sa brány sídla otvorili aj pre kultúrnych pracovníkov. Kým mu to zdravotný stav dovoľoval, tak každý august pozýval do Castel Gandolfa na týždeň či dva vedcov, filozofov a teológov na študijné stretnutia. Ale nad všetkým víťazil športový duch poľského pápeža, ktorý si často obúval vibrámy, aby sa vydal na cesty po asi 51 hektároch tunajších pozemkoch. Počas túr či vychádzok obdivoval archeologické pamiatky či regionálne zaujímavosti, nechýbala ani návšteva tunajších vidieckych usadlostí.

ALESSANDRO de CAROLIS/RV, -red-

Turisti a horolezci majú svojho patróna – sv. Bernarda z Aosty

Patrón turistov

Vznik novodobej turistiky sa datuje do 18. storočia, keď vo Francúzsku Jean-Jacques Rousseau nabádal zvýšiť záujem o prírodu a využiť ju vo výchove.

Slovo *turista* prvý raz použil v roku 1838 francúzsky spisovateľ Stendhal vo svojej povesti *Memoires d'un touriste* (*Spomienky turistu*). Píše o cestách mladíka cestujúceho bez toho, aby mal nejaký cieľ. O štyridsať rokov nato slovo *turista* prijal aj *Slovník Francúzskej akadémie*.

Začiatky turistiky sú spojené s vyhláseniami viacerých mysliteľov 17. a 18. storočia o potrebe návratu človeka k prírode, živelným využívaním cestovania a následným rozvojom najmä v alpských krajinách. Nová etapa vývoja sa predovšetkým spája so vznikom turistických spoločností. Možno tu spomenúť Alpine Club (1857), Österreichischer Alpenverein (1862), Schweizer Alpen Club (1863), Club Alpino Italiano (1863) či Deutscher Alpenverein (1869). Z nich vznikali medzinárodné turistické spoločnosti, ako aj terajšia Svetová organizácia turistiky (WTO) pri OSN.

V jednotlivých formách sa turistika pestovala aj na Slovensku. Zo 16. storočia existujú záznamy o výlete kežmarských mešťanov na Zelené pleso (1567), prešovských študentov do Vysokých Tatier (1598). V období národného obrodovania sa využívala i na tieto ciele.

V druhej polovici 19. storočia vznikali prvé turistické organizácie. Najväčší a najznámejší bol Uhorský karpatský spolok, ktorý vznikol 10. 8. 1873 v Starom Smokovci. Organizoval turistickú činnosť prevažne na Slovensku, najmä vo Vysokých Tatrách. S jeho činnosťou sú spojené aj začiatky ochrany prírody, sprievodcovskej a záchranej služby. Významným pracovníkom spolku bol Edmund Téry, ktorý sa zaslúžil o rozvoj turistiky najmä vo Vysokých Tatrách. Spolok budoval chaty, cesty, značil turistické chodníky. Zanikol v roku 1918.

MEDVEDIA SILA

Turistika je už dávnejšie celosvetový fenomén. A má aj svojho patróna. Je ním sv. Bernard z Aosty. V starej nemčine meno Bernard znamená *medvedia sila*.

Sv. Bernard z Aosty, kňaz, ohlasovateľ kresťanstva v Alpách a zakladateľ

kláštora, sa narodil približne v roku 923 v zámku Menthon, v dnešnom Menthone – St. Bernard pri Annecy vo Francúzsku. Zomrel 13. júna 1007 v Novare (Taliansko).

Iné ústne podanie kladie Bernardov život skoro o 100 rokov neskôr, a premiestňuje miesto jeho narodenia do údolia Aosty a jeho smrť do roku 1081. Jeho hrob sa nachádza v Novare. Relikviár s jeho ostatkami je v kláštornom chráme v Bourg-St.-Pierre vo Švajčiarsku.

Už v 12. storočí uctieval celý Piemont Bernarda ako svätého. Za svätého ho však vyhlásil až roku 1681 pápež Inocent XI. Iné podanie hovorí o jeho svätorečení roku 1120. Pápež Pius XI. ho v roku 1923 vyhlásil za patróna obyvateľov Álp, horolezcov a lyžiarov. Na obrazoch sa znázorňuje s diablom a vežou. V katolíckom kalendári je 15. júl jeho pamätným dňom.

MISIONÁR ÁLP

Bernard pochádzal zo zámožnej šľachtickej rodiny. V Paríži študoval právo a filozofiu. Potom však neposlúchol otcov návrh na výhodnú svadbu. Legenda hovorí, že ho preto otec zatvoril vo veži rodičovského zámku, odkiaľ ho cez okno oslobodil sv. Mikuláš. Nato sa stal archidiakonom biskupa z Aosty. Či bol niekedy vysvätený na kňaza, je otázne.

Bernard videl v horách pretrvávajúcu modloslužbu chudobných ľudí a rozhodol sa posilniť ich vieru. Jeho kázne obrátili počas niekoľkých rokov veľa ľudí. Pôsobil pri budovaní viacerých biskupstiev. Aj v Lombardii dosiahol mnoho obrátení a konal zázraky.

Nebezpečný alpský priebeh Mont-Joux medzi Walle a dolinou Aosta používalo mnoho cestujúcich, predovšetkým pútnici. Na ich ochranu založil sv. Bernard v roku 962 kláštor vo výške priebehu, ktorý sa volá po ňom a spravujú ho augustiniáni. Neskoršie v St. Bernard postavil aj hospic.

Známymi sa stali aj tréňované psy, pomenované po Bernardovi. Týchto psov používali mnísi na záchranu zasypaných turistov. Už vtedy ich mnísi nasadzovali ako svojich pomocníkov.

Vyšľachtili ich až na samostatnú rasu, dodnes známu ako bernardín. Im za záchranu vďaka stovky zblúdivých pútníkov.

HOSPIC PRE CHUDOBNÝCH

Pre úplnosť treba povedať, že na hraniciach medzi Švajčiarskom a Talianskom, v nadmorskej výške 2 473 m, je alpský priesmyk Col du Grand Sant Bernard (Priesmyk sv. Bernarda Veľkého). Nachádza sa medzi vrcholmi Mont Nort (2 867 m) a Pic de Drona (2 950 m), medzi skupinkou Walliských Alp a skupinou Mont Blancu. Cestu cez Alpy poznali už Kelti. V rímskej dobe tu dokonca stál Jupiterov chrám, podľa ktorého tento priesmyk dostal pomenovanie Mont Joux alebo Mont Jovis. Dodnes to pripomína aj planina Plan de Jupiter, vpravo od švajčiarskej colnice, kde teraz stojí kamenný kríž z roku 1816 a bronzová socha sv. Bernarda z roku 1905. Cez priesmyk na svojich výpravách prechádzali Longobardi, ako aj v roku 773 vojská cisára Karola Veľkého, v roku 1077 vojská Jindřicha IV. a v roku 1175 vojská Friedricha Barbarosy. V roku 1049 bol v Priesmyku sv. Bernarda z Mentthonu založený hospic pre pútnikov. Dôležitý je aj rok 1800, keď tade prechádzal Napoleon Bonaparte so svojou 30 000 armádou pred bitkou pri Marengu.

V súčasnosti stojí v priesmyku hotel, ktorého základom je pôvodný objekt hospicu. Slúži ako útulok a modlitebný dom. V lete, keď sú hotely pootvárané, hospic prijíma len skupiny študentov, skautov a chudobných, no aj v zime začína čím ďalej tým väčšmi jeho návštevnosť rásť. Dodnes tu žijú mnísi, ktorí obývajú staré budovy zo 16. storočia. Kostol je z rokov 1676 – 1678. Je tu aj múzeum s archeologickými a prírodovednými zbierkami z doby Rimanov. Časť expozície je venovaná psom bernardínom.

FRANTIŠEK DANCÁK

Taliansky publicista Vittorio Messori o zachovaní viery v Ježiša Krista do jeho príchodu

Znepokojujúca otázka

Taliansky denník *Corriere della Sera* uverejnil zaujímavé zamyslenie známeho katolíckeho publicistu Vittoria Messoriho o zachovaní viery do Kristovho príchodu.

V týchto časoch odkresťančovania a nepochybné – numerickej i vieroučnej – krízy Cirkvi je občas medzi katolíkmi počuť jeden evanjeliový verš, ktorý však vôbec nie je upokojujúci: „*Nájde Syn človeka vieru na zemi, keď príde?*“ (Lk 18,8).

ČLN ČI GALEÓNA?

Túto znepokojujúcu otázku kladie učeníkom sám Ježiš. Znepokojujúca je pre veriacich. Prinajmenšom zdanlivo je však aj rozporuplná. Na iných miestach evanjelia totiž Kristus svoje „malé stádo“ ubezpečuje a sľubuje mu, že aj uprostred súžení vytrvá a bude prítomný pri jeho príchode na konci časov. Stačí zmieniť len slávny citát z 24. kapitoly Matúšovho evanjelia: „*Nebo a zem sa pomínú, ale moje slová sa nepomínú*“ (Mt 24,35).

V tej istej kapitole potom Nazaretský stále v súvislosti s parúziou, teda svojím slávnym návratom, hovorí: „*Pretože sa rozmnoží nepravosť, v mnohých vychladne láska. Ale kto vytrvá do konca, bude spasený.*“ (Mt 24,12-13). Ako by práve *Nový zákon* naznačoval, že tá, ktorú nazývame „*Petrova bárka*“, nedopĺňa do cieľa ako obrovská galeóna s rozvinutými plachtami, ale možno ako obyčajný čln naložený úbožiacmi. A tí,

hoci budú v menšine, si vieru uchovajú. V takzvaných apoštolských listoch, počínajúc tými Pavlovými, sa niekoľko ráz uvádza, že spoločenstvo veriacich vytrvá až do konca dejín.

EPI TES GES

Prečo teda ona otázka? Prečo sa sám Kristus pýta, či „*nájde vieru na zemi?*“

Tu je nutné zásadne spresnenie, ktoré sa však poznámky pod čiarou v súčasných vydaniach *Biblie* väčšinou neuvádzajú. Grécky text sv. Lukáša hovorí „*epi tes ges*“, teda „*na zemi*“.

Pozrime sa však do najspoľahlivejšieho, šestnásťzväzkového *Teologického slovníka Nového zákona*, odborníkmi nazývaného aj *Kittel*, a to podľa jeho autora Gerharda Kittela, známeho nemeckého univerzitného profesora v Tübingene. Tento slávny biblista objasňuje, že grécky termín *gé* v *Písme* niekedy označuje pojem *zem* ako *svet*, ale často sa vzťahuje aj na zem par excellence, to znamená na Svätú zem, Hospodinom prisľúbenú Abrahámovi, o ktorej s láskou a smútkom hovorí *Starý* aj *Nový zákon*. Na túto zemi myslí Ježiš v jednom z blahoslavenstiev z *Reči na vrchu*: „*Blahoslavení tichí, lebo oni budú dedičmi zeme*“ (Mt 5,5). Týmto dedičstvom nie je však akékoľvek úze-

mie, ale to posvätné. Zem, o ktorej hovorí vďaka Božiemu vnuknutiu prvý mučeník Štefan pred veľradou v siedmej kapitole *Skutkoch apoštolov*: „*Boh slávy sa zjavil nášmu otcovi Abrahámovi, keď bol ešte v Mezopotámii, prv, ako býval v Charrane, a povedal mu: ,Odíď zo svojej krajiny a od svojich príbuzných a choď do krajiny, ktorú ti ukážem‘“ (Sk 7,2-3).*

Hebrejská tradícia tiež potvrdzuje, že tento význam „*zeme*“, kde viere hrozí zánik, sa vyskytuje aj v kontexte, do ktorého je zasadená zmienaná Ježišova otázka. Je to podobenstvo o bezbožnom a lenivom sudcovi, ktorý nechce zjednať spravodlivosť pre chudobnú vdovu. Ide tu však o spravodlivosť podľa židovských zákonov bez najmenej zmienky o budúcej Kristovej cirkvi.

VYTRVÁ DO KONCA

Ak je to tak – a zdá sa, že vskutku áno – potom verš uvedený Lukášom nie je výhražný vo vzťahu k viere celého sveta, ale znepokojuje z iného dôvodu. Je známe, že kresťanská komunita, ktorá je vklinená medzi Izraelcov a Palestíncov, židov a moslimov na území dávneho Izraela, pozvoľna zaniká.

Uvedme len ako príklad, ktorý je však veľavravný, že v Nazarete a Betleheme, kde ešte pred niekoľkými desaťročiami tvorili kresťania väčšinu obyvateľstva, a dokonca tam zastávali úrad starostu, tvoria teraz len menšinu, ktorá sa neustále znižuje. V Jeruzaleme je autochtónna miestna komunita len o niečo viac než symbolická. Na tomto ustavičnom a neúprosnom poklese sa podpisujú vojny a boje, ktoré prežívajúcich kresťanov nútia emigrovať do Európy a Ameriky.

Je to isto bolestná situácia. Možno, že pri svojom návrate Ježiš vo svojej zemi už naozaj nenájde svojich učeníkov. Kresťania mimo biblického územia si však môžu byť istí tým, že viera v evanjelium, hoci sužovaná, možno zdecimovaná a redukovaná na menšinu, pretrvá až do čias, keď už nebude potrebná. To znamená do čias, keď sa – povedané spolu so svätým Pavlom – Kristus vráti a my už nebudeme musieť veriť, pretože „*z tváre do tváre*“ (1 Kor 13,12).

VITTORIO MESSORI
(Snímka: Pixabay)

Pol'skú lekárku v Nórsku prepustili zo zamestnania, pretože trvala na výhrade vo svedomí

Nenechala svedomie doma

Katarzyna Jachimowiczová, poľská lekárka pôsobiaca v Nórsku, sa stala vôbec prvým lekárom, ktorého v tejto severskej krajine prepustili z práce kvôli výhrade vo svedomí.

svetľuje MUDr. K. Jachimowiczová a dodáva: „Navyše, nastala mu povinnosť zavádzať vnútrodeločné telieska, nemôže už posielat' pacientku k inému lekárovi.“

PREPUSTENÁ

Keďže poľská lekárka trvala naďalej na dohode z prijímacieho pohovoru do zamestnania, v januári 2015 dostala oficiálny list, že by sa jej prípad mal nejakým spôsobom vyriešiť. „Môj postoj nadriadení z ideologických dôvodov neakceptovali a predvolali ma na pohovor. Zo svojho stanoviska som ako katolíčka neustúpila a odmietla som podpísať záväzok, že budem zavádzať vnútrodeločné telieska,“ opisuje Poľka. Poukazovala na to, že aj vnútrodeločné telieska môžu v raných fázach embryonálneho vývoja spôsobiť potrat, takže ich zavádzania ako veriaca katolíčka naďalej odmieta.

Prípady Katarzyny Jachimowiczovej sa ťahal takmer rok. Lekárka trvala na tom, že nepodá výpoveď a sama dobrovoľne neodíde. V decembri 2015 sa však celá vec skončila – lekárka dostala výpoveď.

„Viac ako nahlas sa hovorí o slobode, hovoríme o tolerancii, no nórska sociálna dogma je, že súkromnú sféru treba oddeliť od profesionálnej. Ak teda chcete mať prácu, musíte nechať svoje svedomie doma. Kde je tu potom tolerancia a sloboda svedomia?“ pýta sa Dr. Jachimowiczová.

ZDVIHNÚŤ HLAVU

„Niekedy musíte povedať svetu ‚nie‘, o zvyšok sa Boh postará. Keď máme pocit, že už nič nevidíme a myslíme si, že pred nami stojí múr, on otvorí ďalšie dvere. Nemá to nič spoločné s agresívnym bojom, sloganmi v tlači a na transparentoch, nerobí to s krikom a huriavom. Boh používa mierny spôsob a nás tiež k nemu vedie,“ hovorí Poľka.

Takmer hneď po prepustení dostala novú pracovnú ponuku z nemocnice v Notoddenne: „Padla priamo z neba, ale je to veľmi ťažké, pretože sa týka psychiatrie.“ A tak Katarzyna Jachimowiczová musí akom lekárka vlastne za-

čať od začiatku; musí sa preorientovať na novú špecializáciu, urobiť si nové atestácie...

Svoj boj s poliklinikou v Sauherade však neskončila. „Rodinní lekári v Nórsku stratili právo na slobodu svedomia. Zdá sa, že kresťania nebudú môcť vykonávať lekársku profesiu! A čo sa stane, keď príde na ďalšie otázky medzi životom a smrťou, napríklad na eutanáziu? Nórski lekári to už začínajú pociťovať a mnohým sa to nepáči. Možno je to tak, že keď jeden lekár zdvihne hlavu a nepopustí zo svojich práv, iní začnú mať pocit, že aj oni majú právo odmietnuť a zabojujú o svoje svedomie,“ nádeja sa Katarzyna Jachimowiczová. A preto, aby nádej pretavila v realitu, podala kvôli svojmu prepusteniu občianskoprávnu žalobu proti obci Sauherad. Vo svojom boji však nie je sama. Nórsky zväz kresťanských lekárov jej zabezpečil právnik, no ten upozorňuje, že súdny proces môže stať veľa peňazí. Podľa neho prvá etapa procesu bude stať od 200 až do 400 tisíc nórskeho korún (22 – 44 tisíc eur).

HOCI AJ DO ŠTRASBURGU

Keď sa o procese do počul Mons. Bert Eidsvig, katolícky biskup v Osle, po konzultácii so svojím kolegiom poradcov sa rozhodol, že diecéza tiež pomôže lekárke s jej žalobou a zatiaľ jej poskytl podporu 75 000 nórskeho korún. Biskup Bernt Eidsvig k celej veci vyhlásil: „Katarzyna Jachimowiczová sa riadi svojím svedomím v základných otázkach ochrany ľudského života od jeho počatia. Diecéza jej vyjadruje zásadnú morálnu podporu. Zároveň žiadame kňazov, rehoľníkov a laických veriacich, aby sa za pani doktorku modlili a poskytli jej ľudskú, ale aj finančnú podporu.“ A tak zbierka aj vďaka katolíckej diecéze v Oslo a Nórske mu zväzu kresťanských lekárov pokračuje naďalej. Katarzyna Jachimowiczová bude peniaze určite potrebovať, pretože je odhodlaná v prípade potreby ísť so svojou žalobou aj na Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu.

Spracovala BOKA PIKA

Katarzyna Jachimowiczová (na snímke) má vyše 20 ročnú lekársku prax. V roku 2008 prišla do Nórska, kde najskôr dva roky študovala jazyk a od roku 2010 začala pracovať ako rodinná lekárka v obci Sauherad v regióne Telemark v južnej časti krajiny, o rok nato v rodinnej klinike Gvarv v tej istej obci. Na rozdiel od našich končín majú rodinní lekári v Nórsku širšie spektrum úloh, okrem iného riešia aj gynekologické problémy, napríklad zavádzajú vnútrodeločné telieska, dokonca vykonávajú aj interrupcie. Hoci v Nórsku platí výhrada vo svedomí, nemocnice sa zdráhajú prijímať lekárov, ktorí si ju chcú uplatniť.

RODINNÁ LEKÁRKA

Poľská lekárka ako veriaca katolíčka pri nástupe na kliniku Gvarv vysvetlila zamestnávateľom, že má v úmysle použiť klauzula o výhrade vo svedomí, a to v otázkach potratov a zavádzanie vnútrodeločných teliesok. Obec s tým súhlasila a rozhodla sa Poľku zamestnať. Problémy však nastali v roku 2014. Vtedy vyvrcholili diskusie o práve lekárov odvolávať sa na svedomie, z ktorých vyplynulo, že rodinný lekár ako zamestnanec platený z verejných peňazí musí plniť všetky povinnosti ku komunite, ktorá sa oň stará. Dosiahol sa kompromis ohľadom priameho vykonania potratu, kde si lekár môže uplatniť výhradu vo svedomí.

„Žiaľ, rodinnému lekárovi vznikla povinnosť pripraviť pacientku na potrat, spolupracovať s ňou a s lekárom, ktorý potrat vykoná, a tak sa vlastne aktívne zapája do interrupčného procesu“ vy-

Pred 80-timi rokmi zomrel G. K. Chesterton, podľa kardinála Pacelliho *Defensor fidei*

Obranca viery

Pred osemdesiatimi rokmi, 14. júna 1936, zomrel majster pera a paradoxu par excellence Gilbert Keith Chesterton. Kardinál Eugenio Pacelli, neskorší pápež ct. Pius XII., zaslal telegram, v ktorom nazval Chestertona *Defensor fidei*.

Telegram kardinála Pacelliho sa v tom čase nemohol zverejniť, pretože cirkevný titul *Defensor fidei*, obranca viery, sa svojho času rezervoval pre anglického kráľa. Chesterton sa však stal po neslávne známom Henrichovi VIII. len druhým Angličanom, ktorý dostal tento titul.

Kto bol tento v poradí druhý anglický *Defensor fidei*?

KOLOSÁLNY GÉNIUS

V istom zmysle pôsobil ako také zaoštalé dieťa. Hovoriť začal pred tretím rokom, čítať sa naučil až ako 8-ročný. Bol mohutný, nepraktický, neupravený, nešikovný, akoby neprítomný myslou, pomalý, ale zároveň mimoriadne bystrý.

„Kolosalny génius“ – napísal o ňom tak trochu posmešne George Bernard Shaw. „Na Chestertonovi bolo všetko kolosalne, nielen tých 140 kil živej váhy,“ hovorí český „chestertonológ“ Alexander Tomský. Podľa neho bola kolosalna predovšetkým jeho nenásytná, všetko požierajúca „psavosť“. Chesterton totiž písal denne a písal o všetkom. Odhaduje sa, že pre 125 novín a časopisov napísal asi 4-tisíc článkov, niečo medzi esejou a fejtónom, vydal jedenásť noviel, päť životopisov, tri divadelné hry, asi 200 poviedok, 360 básní... Navyše, vydával aj vlastný časopis, týždenník (!) *G. K.'s Weekly*. Preto sa niet čo čudovať, že Chestertonovi životopisci ho predstavujú ako spisovateľa, básnika, maliara, dramatika, novinára, esejistu a mysliteľa. „Hojnosť týchto atribútov len odpovedá hojnosti a bohatosti života, ktorá vyvierala z jeho pera,“ napísal Angličanov obdivovateľ Karel Čapek.

No nie všetko „vyvieralo z jeho pera“. A. Tomský pridáva k Chestertonovi ďalší atribút – „možno najgeniálnejší diskutér všetkých čias“. Ukazuje sa totiž, že nielen jeho diagnóza vtedajšieho sveta je v súčasnosti a na terajší svet v mnohom vari presnejšia ako za

jeho života, ale vtipný a nonšalantný spôsob, akým ju prezentoval a v polemikách obraňoval, je priam nedosiahnuteľný.

MAJSTER PARADOXU

Ako milovník paradoxov aj sám Chesterton pôsobil na prvý pohľad paradoxne. Svet ho po jeho konverzii na katolicizmus pokladal za bigotného veriaceho, pričom jeho neprajníci poukazovali na to, že mal rád pivo a burgunské víno. „Nesiahaj každých päť minút po ruženci, jeho svätosť sa skôr prejavovala v zmysle pre humor, v láske a pokore,“ hovorí anglický katolícky kňaz John Udris, ktorého northamptonský biskup poveril preskúmaním a vyhodnotením Chestertonovho života kvôli začatiu kanonizačného procesu. Hoci sa verejne prel s mnohými súčasníkmi, ctil si ich a miloval, o čom svedčí aj priateľstvo s jeho ateistickým oponentom G. B. Shawom.

Obnovil stredovekú frašku, objavil poéziu periférie a veľkomesta, umenie nonsensu objavil dávno pred dadaistami. Ako milovník poézie a zároveň aj jej tvorca mal rád tzv. úpadkové umenie – miloval krváky a sadrových trpaslíkov, dokonca detektívky považoval za jednu z najvyšších foriem umenia, pretože sa zaoberá zločinom a trestom. Proti racionálnemu supermanovi v podobe Sherlocka Holmesa vymyslel originálnu postavu detektíva kňaza, pátra Browna, ktorý kladie svoj dôvtip do služieb Božej Prozreteľnosti. Autor tak cez pátra Browna odmieta mohutnejúce európske myslenie, ktorého sa zmocnil „vedecký svetonázor“, vedúci k materializmu a k neschopnosti radovať sa zo sveta takého, aký je. Chesterton preto vedie čitateľov k tomu, aby sa stali detektívmi a objavovali svet okolo seba, aby v bežných veciach videli „ohromné maličkosti“: „Cvičme si zrak tak dlho, až sa naučí vnímať ohromné maličkosti rozsiate po svete a prosté ako záhradný plot. Buďme atlétmi zraku. Naučme

sa písať o túlavej mačke, alebo farebnom oblaku. Potrebujeme sa dívať na svet tak, aby sme mali pocit úžasu, ale aj pocit, že sme vítaní.“

KRITIK MATERIALIZMU

Chesterton nebol proti pokroku, no tvrdil, že musí udržať spojenie s morálkou. Odmieťa nemravnosť, etickú nezakotvenosť, neistotu, čo je dobré a čo zlé. Kritizoval literárne úvahy bez etických modelov, no ponúkajúcich hrdinov, ktorí nie sú jednoznačne dobrí, ani zlí, pretože to mátie morálne cítenie človeka: „Čoho sa najväčšmi obávame, je bludisko bez pevného stredú. Preto je ateizmus len zlý sen.“

Tvrdil, že filozofické smery jeho čias nesú rysy šialenstva. Odmietal relativizmus, materializmus zasa pre svoju štruktúru pokladal za šialenstvo „kombinácie logickej úplnosti a duchovného zúženia“, za scestný výklad sveta, pretože „materialistická filozofia obmedzuje viac než náboženstvo“ a nevidí nič iné, len materiálny vesmír. Ten sa stáva zdrojom nihilizmu ohľadom vesmíru, ktorý sa však nevie vysvetliť sám.

OBRANCA STREDOVEKU

Chesterton ako *Defensor fidei* nepoužíva pri svojej apológii klasické teologické metódy. Ako skvelý novinár využíva žurnalisticko-esejistický štýl, využívajúc vo svojej dobe najrozšírenejšie komunikačné médium. Keďže moderný svet priniesol špecializáciu vo všetkých odboroch, a tak dochádza ku fragmentalizácii poznania, čo nedovoľuje vidieť globálne pravdy, jeho apológia sa zameriava práve na globálne videnie. Tvrdí, že za vznikom náboženstva treba vidieť racionalitu. Je si vedomý, že dochádza k paradoxu, pretože aj dôvera v rozumovú argumentáciu je postavená na sile viery: „*Rozum sám je predmetom viery. Je preto vec viery tvrdiť, že naše myšlienky majú vôbec vzťah k skutočnosti.*“ A tak argumentovať rozumom je možné len vtedy, keď sa verí v jeho argumentačnú moc. Tá však nie je v postpostmoderných časoch evidentná.

Ako zanietený obranca viery vyvracal časté útoky na históriu Cirkvi. Prípomínal, že fakty je nutné posudzovať v historickom kontexte daných čias. Doslova sa stal obrancom stredoveku, ktorý sa dodnes zaznáva a očierňuje, no ktorý je podľa Chestertona v mnohom hodnotnejší ako novovek.

NOVODOBÝ PROROK

„*Občas z neho vypadli tiež hlúposti,*“ priznáva John Udris. S týmto názorom treba súhlasiť, opak by bol totiž priam neľudský. Napokon, sám Chesterton na otázku slávneho denníka *The Times*, zaslanú mnohým významným osobnosťami *Čo podstatného by sa v dnešnom*

svete malo zmeniť?, odpovedal, na rozdiel od obsiahlych úvah opýtaných, viac ako lakonicky, no pritom „chestertonovsky“:

Vážení!

Ja.

Srdečne G. K. Ch.

Nebudeme vari preháňať, ak Chestertona nazveme moderným prorokom. „*Človek má právo pochybovať o sebe, ale nemá pochybovať o pravde,*“ napísal. A práve túžba po pravde urobila z neho veľikána. V súčasnej skepse voči poznaniu pravdy je Chesterton stále aktuálny v obhajobe zdravého rozumu a optimistického pohľadu na život. Platí, čo o ňom napísal Vavřinec Vodička: „*Možno sa od neho učiť pravej statočnosti ducha, ktorá nepozná zjednávanie ani zúfalstvo, ktorá sa pri obrane pravdy nepozerala na vyhliadky a na časný*

úspech a ktorá neprevádza s ideami nijakú politiku, okrem politiky Pravdy, ktorá stojí na vytrvalom vydávaní svedectva a zabíjaní lži do posledného dychu.“

Chesterton nebol profesionálny teológ, ale obhajca radostného spôsobu života, ktorý mu umožnil objav katolicizmu.

NEÚCTA MÉDIÍ

Na záver mi nedá nespomenúť smutnú, no pre súčasný svet, žiaľ, „normálnu“ skutočnosť: Aj keď 80. výročie nie je tip-top „najokružhlejšie“, predsa len je to okružhle výročie, preto si myslím, že osobnosť, akou Gilbert K. Chesterton nepochybne bol, by si zaslúžila zmienku, aspoň kratučký stĺpček či šot v médiách, najmä, keď sa v nich nájde priateľ na pripomínanie si, neraz na základe za vlasy pritiahnutých jubileí, kadejakých kaviarenských literátov, nikomu nič nehovoriacich škrabákov, pofidérnych výtvarníkov či pseudomyšliteľov, o voľnomyšlienkárskech „majákových ľudstva“ ani nehovoriac.

No zbytočne sa čudovať. Napokon, sám G. K. Chesterton napísal: „*Nikdy mi neprekážala senzáciečnosť médií. Ved' naša spoločnosť trpí oveľa väčšími tým, čo sa nám zamlčuje, ako tým, čo sa nám s takou pompou a kriklavo odhaľuje.*“

Smutné, ale pravdivé. A aj keď podľa Chestertona „*skutočne veľké pravdy sa nedajú nikdy sfaľšovať; môžu byť len zabudnuté*“, ono „*len zabudnuté*“ svedčí nielen o stave médií a ich tvorcov, ale aj, a to najmä, o stave spoločnosti.

PAVOL PRIKRYL

Dobrý Chesterton

Dňa 16. 6. 1936, teda dva dni po smrti Gilberta Keitha Chestertona, uverejnil český spisovateľ Karel Čapek v *Lidových novinách* nekrológ za týmto skvelým človekom. Uverejňujeme ho v plnom znení.

Bol veľmi tlstý, veľmi rozpačitý a veľmi živý; ohromné teleso s detskými kučerami, mušketerskými fúzmi a bohémskou mašľou pod celou sústavou brád a podbradkov. A predsa táto rozložitá telesnosť odpovedala neobyčajnému a subtilnému duchu, ktorý ju až po tieto dni tak výdatne oživoval: duchu zároveň hravému a rytierskemu, nezbednému a nesmierne múdreému, duchu básnika humoristu, polemika, filozofa, fantastu a hlboko veriaceho katolíka. Napodiv, toľko slov je potrebných, aby sa označil človek vôbec nie zložitý. Hojnosť týchto atribútov len odpovedá hojnosti a bohatosti života, ktorá vyvierala z jeho pera.

Jeho nevyčerateľná paradoxia bola v tom, že vyslovoval myšlienky takmer samozrejme; že veselo a z plného hrdla velebil veci, ktoré patria medzi päť slivák obyčajného života, ako je domov, viera, demokracia, poriadok a dôvera. Bol ako kúzelník, ktorý vytáhuje králiky z klobúka alebo odkiaľ; najvážnejšie pravdy, najvznešenejšie výzvy sypal zo svojho hravého a láskavého humoru; bol to šantiaci filozof, ktorý zo samej radosti váľal kotrmelce, že má čo do činenia s pravdou a vážnosťou nesmrteľnej človečiny.

Neusiloval sa mať viac rozumu alebo vidieť veci inak než „obyčajný, pivo pijúci Angličan“. No zato obhajoval prostotu a konzervatívnosť ľudského života s najskvelejšou genialitou poetu a apoštola zároveň. Aj jeho dielo je, povedané v skratke, veľká apológia náboženstva. Nehovoril však ako ponurý kazateľ, ale ako veselý veriaci, ktorým šíje optimizmus, gašparkovská nezbednosť i gargantuovská kyprosť. Nevie, ako sa v nebesiach odmeňuje humor; ale ak je tam preň čo len najmenšie čestné miesto, potom Gilbert Keith Chesterton, Angličan, si zaslúži nejaký stupeň blahoslavenstva, ktorého sviatok by naveky slávil celý ľudský svet bez rozdielu vier.

KAREL ČAPEK
(Odseky: redakcia)

Maliar slova

Je neobvyklé, aby bol logik paradoxu aj veľký básnik. No GILBERT KEITH CHESTERTON, ktorý sa v mladosti pripravoval na kariétu maliara, mal neobvyklé ostré a farbisté vizuálne videnie sveta – bol maliarom slova. Jeho štetcom bol paradox a plátnom metafora.

Hymnus

Ó, Bože oltára a zeme,
skloň sa a vypočuj náš hlas,
um našich svetských vládcov temnie,
náš ľud je zmaru napospas!
Hrob zo zlata nás mámi leskom,
meč neúcty tne pokoj, zmier,
daj voľný priechod svojim bleskom,
no pýchu, tú nám odober.

Slov, čo v nás zvolou sebaistou
strach budia zľahka písané,
tej moci uvoľnených drístov,
čo iba krutým pristane,
i kšeftov, v ktorých pána zmenia
česť, zbroj i zvyšky našich práv,
a spánku slabých, zatratenia,
náš, dobrotivý Pane, zbav.

Kiež v živú reťaz všetkých spútaš –
jedno, či otrok, vládár kňaz,
a potom vrúcnu zlobu ukáž,
ňou zasiahni nás, navždy spas,
nech netápeme medzi mečmi.
K slobode, viere nových dní,
tým mečom, čo je jedinečný,
náš živý národ pozdvihni!

Kazateľ

Je jeden hriech: zvať sivým lístok svieži,
z tých slov sa slnko zachvie, hrozí
zhasnúť.
A rúhanie je, keď sa modlíš za smrť,
veď chváliť smrť len Bohu prináleží.

Je jedna viera: bárs strach všetkých
sputná,
jablká nezabudnú obrásť strom.
Len jedna – každá vec je nevyhnutná.
Zvyšok je márnosť, honba za vetrom.

Trapista lásky

Je miesto, kde tón tichne, struna praská,
kde slová zvítkov víchor skmásal všetky,
kde z dosák navždy zmizla každá hláska,
kde vädne vavrín, kvitnú margarétky.

Trapistom lásky stať sa rozhodnutý,
chcem zložiť sľub a život s tichom
zviazať,
veď bránou lásky ako bránou smrti
sám ide každý, nevracia sa nazad.

No zastanem a najprv pozriem cez prah
a zvolám k bratom, že i keď svet starne,
prorok i skeptik tápu v múdrych vetách.
Ó, svet, to najlepšie je nevy povedané!

Hymna bojujúcej Cirkvi

Ó, Bože, pred ktorým sa vesmír kloní,
zlom pýchu, čo sa týči dohora,
a daj nám vprostred stagnujúcej vojny
dar istôt, ktoré nosí pokora!

Mávame, Pane, ohnivými mečmi,
nech uverí svet, že si to tak chcel,
no zbabelí sme, rovnako či väčšími
povýšeneckí ako nepriateľ.

Besnieme presne, ako on sám besnie.
Kiež precitneme, mraky pomínú!
Sme chorí, smutní, až sa zdá, že nie sme
tými, čo šíria dobrú novinu.

Tá hrozná láska, obeť Tvojho Syna,
je bremä, ktoré nevládzeme niesť.
Ako Kain vieme, v čom je naša vina,
a Tvoja milosť ťažšia je než trest.

Keď o Tebe zvešť vravieť máme, Pane,
nech šíri sa aj krajmi cudzími,
, daj, nech nám plnšie precitnúť je dané
a srdcom pochopíme ju i my.

Kiež zloba s vierou nespája sa viacej
a spravodlivosť sa v nás rozhostí!
Do duší ako živú trávu zasej
smiech, schopnosť radovať sa
z drobností.

Zlaté lístie

Už do jesene vkročil som,
kde je len zlaté lístie,
a prezrádza i vlasov šed':
Rok i ty zostarli ste.

V dňoch detstva bol mi kapitán
vesmírnych vojen vzorom,
Titan, čo vládne súhvezdiami
i všetkým živým tvorom.

Dnes vďaka zvláštnej rovnosti
sa skvelé veci množia,
dav z ulíc stovky podôb má
a každá tvár je Božia.

V mladosti chcel som zlatý kvet
nájsť v lesoch, na úvrati,
dnes do jesene vkročil som,
kde každý list je zlatý.

Konverzia

Sklonil som hlavu a v tej chvíli svet sa
zvrhol a vzpriamil, chaos zmizol z neho.
Von vyšiel som a stará biela cesta
ma viedla, ako hukot z mnohých brehov

les jazykov znel, chápal som ich s nehou,
svet zjasnel, všetky záhady a viery
strácali hrany, ako keď sa v zmieri
žijúci usmievajú na mŕtveho.

Učenci majú svoje múdre mapy,
skúmajú rozptýlené galaxie.
Keď začnú rozum preosievať sitom,

uskladnia piesok, zlato stratia pritom.
Ale to všetko pramálo ma trápi.
Volám sa Lazár. ten, čo zasa žije.

(Preložila Jana Kantorová-Báliková)

(Výber z knihy G. K. Chesterton:
Najlepšie je nevy povedané, Kumrán,
2013)

Dáva sa na známosť,
že Literárna sekcia Rady KBS pre vedu, vzdelanie
a kultúru

vyhlasuje k Svätému roku milosrdenstva
literárnu súťaž pre stredoškólkov

Tváre s úsmevom milosrdenstva.

Eseje, úvahy, reportáže či rozhovory v rozsahu do
2016 slov načíms zaslať do
31. decembra 2016
na mailovú adresu predsedu organizačného výboru
súťaže PhDr. Pavla Vitka
vitko.pavol@gmail.com

Láskavo uvedte meno, priezvisko, vek,
adresu bydliska, názov školy
a osobný telefonický kontakt.

Vyhlasenie výsledkov sa uskutoční vo februári 2017
v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca
v Bratislave v rámci udeľovania cien Fra Angelica.
Čestným predsedom súťaže je
predseda Rady KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru
biskup Mons. František Rábek.

Ciele Francúzskej revolúcie sa naplnili pred 225 rokmi, no teror pokračoval naďalej

Krvavá revolúcia

Eugène Delacroix: *Sloboda vedie ľud na barikády*

Francúzska revolúcia, marxistickými historikmi označovaná aj ako Veľká francúzska buržoázna revolúcia, trvala od roku 1789 do roku 1799. Podľa odborníkov sa však pokojne mohla skončiť 17. júna 1791.

Za začiatok Francúzskej revolúcie sa považuje 14. júl 1789, keď parížsky dav zaútočil na Bastilu – a zrodil sa národný mýtus, hoci vari nijaká iná udalosť tejto revolúcie nie je menej hrdinská než práve táto. „Hrdinský útok“ je vymyslená legenda, pretože bastilská posádka otvorila brány, aby neprišlo k zbytočnému krviprelievaniu. Tiež sa nedá hovoriť o spontánnej ľudovej vzbure, pretože sa cez rôzne pamflety a agitácie už dlhšie pripravovala. A keď dav o piatej popoludni vtrhol do pevnosti, oslobodenie „týraných“ väzňov bola fraška. Bolo ich totiž len sedem, všetko podradné typy: štyria falšovatelia listín, dvaja psychicky chorí a jeden šľachtic vyžívajúci sa v inceste...

Rozvášnený dav zajal veliteľa pevnosti markíza de Launay, muža s filantropickými sklonnami, a ponížujúc ho vieviedol ho na radnicu. Došlo k bitke, pri ktorej „revolucionári“ markíza niekoľko ráz bodli a postrelili. V dave prítomný mäsiar Jourdan vytiahol nôž a odrezal mŕtvemu hlavu a za jasotu ju napichol na kopiju. Keď sa Ľudovít XVI. dozvedel, čo sa stalo, spýtal sa: „*To je vzbura?*“ Odpoveď bola mrazivo jasná: „*Nie, to je revolúcia!*“

Mabuet, jeden z umiernených vodcov tretieho stavu, v súvislosti s pádom Bastily vyhlásil: „*Pre každého nestranného*

človeka sa začala krutovláda 14. júla.“ To je aj dátum začiatku reťazca nesystematického násillia.

ZBYTOČNÝ ÚTOK

Striktne vzaté, na „revolučný“ útok na Bastilu vlastne nebol dôvod. Kráľ súhlasil so zvolaním generálnych stavov, teda aj so zapojením tretieho stavu do rozhodovania. Po 175 rokoch zasadli generálne stavy 5. 5. 1789 vo Versailles. Napriek tomu, že tretí stav mal viac hláv ako ostatné dva dohromady, nemohol ani jednu svoju reformu presadiť, lebo sa hlasovalo tradične „podľa stavov“, čiže každý stav mal jeden hlas. Keď prvé dva stavy odmietli zasadať s tretím, ten sa rozhodol, že zasadne samostatne. Dňa 17. 6. sa poslanci tretieho stavu na oddelenom zasadnutí vyhlásili za Národné zhromaždenie, ktoré ako jediné má právo zastupovať ľud. Keďže im kráľ dal 20. júna zamedziť prístup k tradičnej zasadacej miestnosti, presunuli sa do Loptovej siene vo Versailles, kde prisahali že sa nerozídu, kým nesformulujú novú ústavu. Spolu s prebehlielmi z dvoch prvých stavov si Národné zhromaždenie dalo za cieľ akúsi *glorious revolution*, nekrvavý prevrat, v ktorom sa monarchia podriadi parlamentu ovládanému mešťanstvom. A práve v tomto zmysle sa mohla revolúcia pokojne skončiť pred 225 rok-

mi, 17. 6. 1789, pretože pôvodný cieľ sa naplnil: Oba prvé stavy boli zbavené moci, tretí zastupoval v zákonodarnom zhromaždení „národ“, kráľovská moc sa obmedzila na veto.

No tie najdramatickejšie udalosti mali ešte len prísť.

TEROR

Hoci mal pád Bastily symbolizovať koniec *ancien régime* starých poriadkov, čochvíľa nastali vo Francúzsku „vlčie časy“.

Začiatkom augusta 1789 sa zrušili feudálne privilégia, poddanské povinnosti a cirkevný desiatok. Prijala sa *Deklarácia ľudských a občianskych práv*, 3. 9. 1789 aj ústava, na základe ktorej sa tak Francúzsko stalo konštitučnou monarchiou (kráľ sa načas stal plateným úradníkom) a od 21. 9. 1792 republikou.

Čoskoro sa však objavil opakujúci sa symptóm všetkých revolúcií – dvojvládie. Tak ako proti sebe pôvodne stáli kráľ a Národné zhromaždenie, čoskoro tak stáli proti sebe Konvent a Komúna. Tento antagonizmus sa ešte zostril, keď sa parlament rozštiepil na frakciu umiernených girondistov a radikálnych jakobínov. A „revolučný“ teror sa zmenil na jatky, zvuk padajúcej gilotíny, smutne slávneho „ostria národa“, neutíchal, revolúcia požierala nielen vlastné deti, brutalita naberala na obrátkach. Nastal hon na skutočných i domnelých nepriateľov. „Kontrarevolucionárov“, ktorí neskončili na gilotíne, posielali do táborov v Guayane, nazývaných „suchá gilotína“, pretože v nich umieralo 70 % väzňov, alebo do väznice na ostrove Ré, kde bola úmrtnosť 50 %.

Predpokladá sa, že v revolučných časocho od roku 1789 do roku 1799 usmrtili vo Francúzsku takmer dva milióny ľudí, čo je dvakrát viac, ako počet Francúzov, ktorí padli počas prvej svetovej vojny...

FARÁRSKA ÚSTAVA

Revolucionári si už v roku vzali 1789 na mušku Cirkev. Konfiškácia cirkevného majetku mala za následok aj zmenu cirkevných štruktúr. Už vo februári 1790 prišlo k zrušeniu reholí, v júni sa prijala tzv. Občianska ústava duchovenstva, ktorá premenila klérus na štátnych zamestnancov. Kňazi museli dokonca v kostoloch čítať dekréty Národného zhromaždenia a vykladať ich. Táto tzv. „farárska ústava“ okrem iného určovala, že v jednom departemente bude jedno biskupstvo, biskupi a faráři sa budú voliť, a to bez ohľadu na pápeža.

Klérus mal prisahať na Občiansku ústavu duchovenstva, čo väčšina (tzv. odpadlíci) odmietla. V odmietavom postoji podporil francúzsky klérus aj pápež Pius VI., ktorý na jar 1791 vydal vyhlásenie, že ústava duchovenstva je neplatná. Episkopát síce prisahal len minimálne (7 z 130 biskupov), no iná situácia bola medzi kňazmi. Tí sa rozdelili na približne dve rovnaké časti: na juhovýchode Francúzska, v časti Parížskej panvy alebo v Akvitánii sa značné množstvo kňazov pripojilo k hromadným prisahám vernosti, no na západe, severovýchode a vo východnej časti centrálného Francúzska klérus prisahu na ústavu nielenže odmietal, ale sa neraz spojil so šľachtickými odporcami revolúcie.

KULT ROZUMU

Jakobíni na podporu kňazov, ktorí prisahali na „farársku ústavu“, ostro napadli Cirkev. Ba čo viac, neváhali ísť ešte ďalej: katolicizmus najskôr prišiel o výsadu byť národným náboženstvom, v roku 1793, uprostred teroru, ho „revolucionári“ nahradili novým štátnym náboženstvom, ateistickým Kultom rozumu, a nový laický štát si začal vytvárať svoje vlastné formy kultu. Oltáre v kresťanských chrámoch, po novom v „chrámoch rozumu“, sa zmenili na „oltáre slobody“ a po celej krajine prebiehali povinné oslavy tohto kultu, vrcholiace uctievaním „bohyně rozumu“, ktorú zväčša hrala náhodná konkubína či herečka.

Kult rozumu vydržal len rok. K moci sa dostal drobný Maximilián de Robespierre, „neúplatný“ revolucionár s napudrovanou hlavou, oblečený v štýle *ancien régime*, ktorý dal od októbra 1793 do júla 1794 popraviť vyše 13-tisíc ľudí, medzi nimi aj svojich politických súdruhov Dantona a Héberta. De Robespierre vyhlásil dekrétom zo 7. 5. 1794 za nové štátne náboženstvo kult „Najvyššej bytosti a nesmrteľnosti duše“. Aj tento kult mal „pobožnosti“, ktoré mali nahradiť katolícku liturgiu.

Revolucionármi uctievanie rozumu sa však rozchádzalo s praxou. Nemali totiž problém ani s popravou zakladateľa modernej chémie Antoineho Lavoisiera (8. 5. 1794). Proces, rozsudok a poprava sa vykonala za jediný deň. Na žiadosť o milosť, aby sa Lavoisier mohol ďalej venovať svojej práci chemika, sudca odpovedal: „Republika nepotrebuje nijakých vedcov ani chemikov, výkon spravodlivosti nemožno odložiť.“

Náboženskú situáciu v revolučnom Francúzsku výstižne vystihol nemecký

Constantin Meunier: *Epizóda z vendéenskej vojny*

politológ Hans Maier: „*Jakobíni dovedli princíp náboženského absolutizmu k víťazstvu tým, že moc štátu rozšírili o moc nad svedomím.*“

Netrvalo dlho a proticirkevný postoj pocítili aj kňazi, ktorí nielen prisahali na „farársku ústavu“, ale dokonca hlásali jednotu revolúcie a Cirkvi. Mnohí z nich skončili spolu s „odpadlíkmi“ na popraviske. V rámci hesla *Sloboda, rovnosť, bratstvo* sa zavraždilo tisíce kňazov, 40 000 ich deportovali. Svätyně a kláštory sa rúcali či zosvetšovali, zaviedol sa nový, pohanský kalendár.

VENDÉE

Vari najobľudnejší zločin revolucionárov bolo krvavé potlačenie povstania vo Vendée, kde jednoduchý ľud povstal na obranu svojej viery a spôsobu života, keď im „pokroková vláda“ zatvorila kostoly a zavedením povinnej vojenskej služby ich chcela prinútiť bojovať za republiku. Francúzska oficiálna historiografia tento krvavý kúpeľ veľmi dlho ospravedlňovala ako „*prostriedok národnej a revolučnej obrany*“.

Department Vendée nepatrila k historicky vzniknutým francúzskym provinciám – ustanovilo ho Národné zhromaždenie. Rozkladá sa južne od ústia Loiry, severne od La Rochelle, teda ide o západnú časť Poitou pri pobreží Atlantiku. Názov *Vendée* treba však brať v tomto prípade symbolicky, pretože opisované udalosti zasiahli nielen samotný department Vendée, ale aj priľahlé tri provincie: západnú časť Poitou, Bretónsko a Anjou.

Ani v *ancien régime*, ani v prvej fáze revolúcie nehrala táto oblasť nijakú zvláštnu rolu. Aj tu si dedičania dávali spisovať svoje sťažnosti, kde sa sťažovali na prehnane vysoké dane a na svoj-

vôľu miestnych úradníkov. K útokom na šľachtické statky tu však na rozdiel od iných departmentov takmer nedochádzalo, pretože tunajšia šľachta neoplývala bohatstvom. Takmer nič nenasvedčovalo, že tu dôjde k hroznému vyvražďovaniu obyvateľstva. Až prišla Občianska ústava duchovenstva a 24. február 1793 s pokusom Konventu masívne naverbovať 300-tisíc mužov do vojska.

NEKLAMTE BOHU!

Oblasť roľnícke vzbury neobišli v rokoch 1789 – 1792 nijaký kút Francúzska. Vždy však išlo o chabučký odpor nespokojnej a hladnej chudoby, nikdy nie o organizovanú vzburu. A takéto vzplanutia zažívalo v danom čase aj Vendée.

Vendéčanov sa však nadmieru dotkla „farárska ústava“ z 12. júla 1790, ktorá v nich vyvolávala zvlášť nepriateľskú náladu. Išlo totiž o silno katolícky región, v ktorom drvivá väčšina kléru odmietla prisahu. Roľníkov nepobúrila samotný odvod, ale cieľ, za ktorý mali bojovať: „*Tiahnuť do boja na rozkaz ľudí, ktorí rozbili správu krajiny, kráľa poslali na popraviske, predali majetok Cirkvi a vnucujú nám kňazov, ktorých nechceme, zatiaľ čo našich skutočných pastierov zatvárajú do väzenia? Nikdy!*“

Zlom nastal 3. 3. 1793, keď Konvent vydal príkaz na uzavretie všetkých kostolov. V meste Cholet sa zhromaždili mladíci z celého okresu, ktorí demonštratívne odmietli narukovať do francúzskej armády. Odpor prerástol do povstania, ktoré bolo spočiatku úspešné – do rúk vzbúrencov padlo niekoľko okresných miest. Dňa 4. apríla sa armáda tvorená sedliakmi nazvala „*kato-*

líckou a kráľovskou“ a povstalci si bez akéhokoľvek príkazu začali na kabáty našívať odznak *Najsvätejšieho Srdca Ježišovho*, ktoré je dodnes symbolom Vendée.

Revolučná vláda spočiatku pohrdala „banditmi z Vendée“ a podceňovala „hordu otrokov“. V máji 1793 vyslal Konvent proti Vendée stále vojsko, no až do októbra 1793 „divokí vidiečania“ statočne bojovali, dokonca porazili vojská dvoch republikánskych generálov.

Po bitke pri Chemillé sa odohrala zaujímavá udalosť, ktorá svedčí o katolicizme povstalcov. Víťazstvom opojení Vendéečania chceli popraviť 400 republikánskych zajatcov. Veliteľ Maurice d'Elbée náhle vykrikoval: „*Vojaci, na kolenná! Najprv sa pomodlíme Otčenáš.*“ Všetci bez slova poslúchli a keď došli k pasáži „*odpusť nám viny naše, ako i my odpúšťame...*“, d'Elbée ich zastavil: „*Neklamte Bohu! Naozaj chcete, aby vám odpustil, tak ako vy odpúšťate?*“ Hlboko veriaci katolíci ostali zahnaní a zajatcov sa nikto ani len nedotkol.

NADŠENIE NESTAČILO

Žiaľ, povstalci sa nedokázali zjednotiť natoľko, aby sa z nich sformovala armáda bojujúca podľa istých pravidiel. Roľníci aj naďalej uprednostňovali zoskupovanie len v prípade priameho útoku. „*Naši vojaci nenosili výstroj, aj keď ho veľké množstvo pobrali republikánom, zdal sa im nepohodlný,*“ napísal v roku 1816 vo svojich memoároch markíz de La Rochejaquelein. Armáda roľníkov mala teda svoj ideologický základ, ale absentovala jej praktická, pre armádu životne nevyhnutná zložka.

Počiatočné nadšenie síce spôsobilo, že v júni 1793 tvorilo roľnícku armádu 42 000 mužov. Jazdeckto však bol zlepenec všemožných jednotiek bez výcviku, mnohí povstalci vôbec nevedeli ovládať kone. Technický stav artilérie sa rovnal katastrofe. Vojsku chýbalo základné zásobovanie, navyše roľníci nemali záujem na dlhší čas opustiť svoje polia.

Po neúspešnom obliehaní Nantes si vážnosť situácie konečne uvedomil aj Konvent a poslal do Vendée štyri armády, ktoré postupovali vo vzájomnej súhre a pod velením skvelých generálov. Cvičené republikánske vojská zvíťazili v troch bitkách pri Luçone a 17. 10. 1793 rozprášili armádu Vendée v bitke pri Cholet. K definitívnej porážke katolíckych vzbúrencov prišlo v bitke pri Le Mans (12. – 13. 12. 1793), ktorá nesie prívlastok najkrvavejšej bitky občianskej vojny. Dokopy v nej zahynulo

Našívka Najsvätejšieho Srdca Ježišovho

medzi asi 16 000 ľudí. Zvyšok povstaleckej armády bol obkľúčený v meste Savenay a 23. 12. 1793 definitívne porazený.

KRVAVÉ JATKY

Porážkou povstalcov sa však príbeh nekončí, práve naopak. Už v Le Mans sa začal masaker na civilnom obyvateľstve. Besneniu vlastných vojakov nedokázali zabrániť ani zúfali republikánski generáli Kléber a Marceau. To, čo sa však udialo v Savenay nemá obdobu. Začala sa jedna z najmenejších etáp francúzskych dejín. Represálie dosiahli neskutočné rozmery. Znechutený generál Marceau sa nechal preložiť, svoje pocity vyjadril v liste svojej sestre: „*Gratulujete mi k dvom víťazstvám, či skôr jatkám, a túžite sa zdobíť mojimi vavrínmi! Či neviete, že sú pošpinené krvou Francúzov?! Do Vendée sa už nevrátim, hnuší sa mi bojovať proti Francúzom.*“

Generál Westermann sa ukázal ako pravý „revolucionár“. V liste Výboru pre verejné blaho napísal: „*Občania republikáni, Vendée už neexistuje! Zhylnula pod našimi šablami slobody aj so svojimi ženami a deťmi. Podľa vašich rozkazov som deti rozdrvil kopytami koní a ženy pobil, aby nerodili nových banditov. Nemôžem si vyčítať, že som ušetril jediného zajatca. Všetkých som ich zničil.*“

To však bol len začiatok neskutočného besnenia. Koho pristihli so zbraňou, okamžite ho bez rozsudku popravili, podozrivých „len“ zatvárali do väzení, čo bola takmer istá cesta pod gilotínu. Keď boli väzenia plné, navyše na popravy sa nemalo „plytvat“ muníciou, začali zajatcov masovo topiť (*noyades*). *Le baptême patriotique*, vlastenecký krst, sa vykonával najmä v Nantes a An-

gers, kde spútaných zajatcov masovo topili v Loire. O zvrátenosti so sexuálnym podtónom tu nebola núdza. Všetky tieto hromadné popravy sa pritom organizovali ako ľudová zábava. Až 5-tisíc utopených teda určite nezabila len „revolučná spravodlivosť“, ale aj sadizmus a patologická sexualita ich katov. Revolucionár Carrier po utopení toľkých ľudí s nadšením vyhlásil: „*Aký revolučný je prud Loiry!*“

PEKELNÉ KOLÓNY

Výboru pre verejné blaho to však nestačilo, rozhodol sa pre totálnu likvidáciu západného departmentu. Z Vendée sa mala stať „pustina“, „cintorín Francúzska“, dokonca mal zmiznúť aj názov oblasti – mala sa volať *Vengé*, teda *pomsta*.

„*Zničte Vendée a zachráňte Vlast! Je nutné úplne vyhubiť tú vzbúreckú rasu, podpáliť ich lesy, vyrúbať sady, zničiť ich stáda,*“ vykrikoval člen Konventu Bertrand Barère. A tak okrem vraždenia mali byť vo Vendée zničené aj všetky lesy a polia, celá fauna sa mala postrieľať alebo previezť do iných kútov Francúzska...

Keď sa zámer vyhubiť obyvateľstvo Vendée otrávenou pitnou vodou ukázal ako technicky neuskutočniteľný, poverili generál Turreaua, aby vykonal dielo skazy. Jeho oddielom sa hovorilo *colonnes infernales*, (pekelné kolóny). Išlo o sériu trestných výprav, ktoré prebiehali od januára do mája 1794 a zanechali totálnu spúšť. Istý prezident dištriktu písal jednému z veliteľov: „*Títo vojaci, ktorí si hovoria republikáni, sa oddali nerestiam, márnostatnosti a krutosti, akých nie sú schopní ani divoší kanibali.*“ Podrobnosti radšej vynechajme...

Za symbolický koniec krviprelievania vo Vendée sa považuje správa Direktória z 15. júna 1796. Píše sa v nej: „*Nepokoje na západe krajiny nakoniec ustali.*“

Odhaduje sa, že z celkového množstva 600-tisíc obyvateľov Vendée ich zahynulo asi 300-tisíc. Len Turreauovým vyhladzovacím akciám padlo za obeť 120-tisíc ľudí, vyše 10-tisíc tisíc domov sa zrovnalo so zemou. Svedectvá o násilnostiach tvoria dlhú, jednotvárnu rťaz hrôz.

Niet sa čo diviť, že teraz department Vendée žiada, aby sa incident pripomínal ako prvá genocída v moderných dejinách. Miestni obyvatelia tvrdia, že masaker sa úmyselne zľahčuje, aby sa tak vraj nepošpinila história Francúzskej revolúcie.

Spracoval PAVOL PRIKRYL

Francúzsky profesor histórie de Viguerie o intelektuálnych koreňoch vyhladzovania

Prívlastky, ktorými častovali obyvatel'ov Vendée, sú *divokí vidiečania, sedliaci lupiči, fanaticki lupiči, zločinci z Vendée, tigre túžiace po francúzskej krvi, horda, horda otrokov, zločinecká banda, úbohé vojsko lupičov, hlúpy a krutý húf, barbari, povstalecká rasa, lupičská rasa, hnusná rasa, pobláznenci monarchizmom a poverou, netvory, sfanatizované netvory, bažiaci po krvi a masacre...*

INVERZNÝ JAZYK

Zoznam je chudobný, opakujú sa stále tie isté slová a zámer je stále rovnaký: preklínať absolútne zlo. Vidíme, že sa tu ocitáme v inej sfére jazyka, vo sfére „inverzného jazyka“, ktorý skôr rozdeľuje než spája, jedným slovom, vo sfére ideológie. Reálne človečenstvo sa zrušilo, slová a pojmy nahrádzajú osoby. Isto, revolúcia obohatila tento jazyk, ale zásluha na jeho vynájdení patrí osvieteniským filozofom. Nie všetky slová zo zoznamu sú však plodom osvietenstva, ale všetky sa vzťahujú k filozofii osvietenstva.

Obyvatel'ov Vendée najčastejšie definovali ako *vidiečanov* a *sedliakov*, akoby všetci patrili k tejto sociálnej vrstve, pričom ide o pejoratívny zmysel. Títo *sedliaci* sú *divokí, hrubí* a padli na úroveň zvierat, a to pod vplyvom dlhého otroctva: Podľa revolucionárov Villersa a Fouchého „*návyk na otroctvo*“ z nich „*robi ešte necitlivejších k prednostiam slobody*“. Navyše, kto hovorí *sedliak*, hovorí aj *fanatizmu*. A „*fanatizmus vidieka*“ sa vždy uvádza ako jeden zo zásadných faktorov vzbury.

FANATIK

Tento obraz krutého a fanatickeho vidiečana presne odpovedá osvieteniskému

Poznať ich po reči

Štúdium jazyka nie je jedinou, ale jednou z najistejších ciest, aby sme došli ku koreňom revolučnej ideológie. Intelektuálne počiatky vyhladzovania obyvateľ'ov Vendée treba hľadať aj v jazyku, či ešte presnejšie – v spôsobe, akým kvalifikovali svoje obeť tí, ktorí ich masakrovali.

výkladu o ľuďoch žijúcich na vidieku. Voltaire sa pýta: „*Pod pojmom ‚divosí‘ rozumiete primitívov žijúcich v chýžiach so svojimi ženami a nejakým tým dobytkom, hovoriacimi hatlaninou nezrozumiteľnou v meste, s niekoľko málo ideami a v dôsledku toho aj s minimom výrazov, ktorí sa v určitých dňoch zhromažďujú v čomsi, čo pripomína senník, aby tu slávil rituály, z ktorých nič nechápu?*“

De Buffon má rovnaký diskvalifikujúci úsudok. Považuje vidiečanov za „*odrodu ľudského druhu*“. Dokonca roľníci z nížin sú podľa neho „*vulgárni, ťažkopádni a hlúpi*“.

Ak sa *fanatik* a *fanatizmus* spája často s roľníkmi, užívanie týchto slov je ďaleko širšie. *Fanatik* je jeden z najčastejších prívlastkov, ktorým sa častujú obyvatelia Vendée. Je známe, čím je fanatik v jazyku filozofie: je to blázon, navyše mimoriadne nebezpečný. „*Pod fanatizmom rozumieme temné a kruté náboženské šialenstvo; fanatizmus je v takom vzťahu k povere, ako náказа k chorobe,*“ píše Voltaire. Fanatici sú podľa neho tí, ktorí podnecujú občiansku vojnu. V diele *Henriada* píše: *Tolko zla, ktorým sa uráža Francúzsko, / má, ach beda, v cirkvi svoj zdroj. / Je to náboženstvo, ktorého neľudská vášnivosť, / vkladá Francúzom do ruky zbraň.*

LUPIČI A BARBARI

Najčastejšie však Vendéčanov označujú výrazom *lupiči*. Prvý ho použil riaditeľ zlievarne v Indrete. V liste zo 17. 3. 1793 píše: „*Dnes ráno ma informovali o zhromaždení lupičov*“. Už 2. apríla Lebrun, predseda Provizórneho výkonného výboru, nariaďuje „*sústredené ťaženie, aby sa očistil kraj zamorený lupičmi*“. Keď sa 15. apríla Villers a Fouché obrátili na „*obyvatel'ov vidieka*“, pokázali na „*lupičov*“, ktorí ich „*zviadli*“. Od tejto chvíle sa termín stal oficiálnym: pre Republiku nebudú Vendéčania ničím iným len „*lupiči*“.

Označovať ich urážlivým slovom, ktoré je synonymom pre zlodēja a vraha, je jedným zo spôsobov ako ich zasypať

hanbou a mobilizovať proti nim verejnú mienku. A je tu aj istý skrytý filozofický význam, ktorý netreba hneď vylúčiť. „*Ktorýkoľvek zločinec útočiaci na spoločenské právo, stáva sa kvôli svojim zločinom vzbúrencom a zradcom vlasti; prestáva byť jej členom,*“ píše Jean-Jacques Rousseau. A keďže Vendéčania sú zločinci rovnakého druhu ako kráľ, je správne považovať ich za vylúčených zo spoločenstva, za „*lupičov*“.

Podobným smerom sa uberať aj označenie *barbar*. „*Vlastenci*“ z klubu v Nantes v júni 1793 nazvali útok Vendéčanov za „*inváziu barbarov*“. Dokonca ich *katolícke a kráľovské vojsko* nie je hodné ani tohto mena, je to len „*horda*“, „*banda*“, „*húf zberby*“.

MEDICÍNA REVOLÚCIE

V revolučnom jazyku nevyčerpáva význam slov ich všetku hodnotu. Revolučné slová slúžia akcii, definujú zlo, zároveň predpisujú aj radikálny spôsob, ako so „*zlom*“ naložiť. Povedať *fanatik*, *lupič*, *barbar* znamená vyjadriť absolútne zlo a vyvolať neznášanlivosť, pohrdanie a smrť. Len nie toleranciu! „*Aby sme si ju zaslúžili, je potrebné nebyť fanatikmi,*“ tvrdí Voltaire.

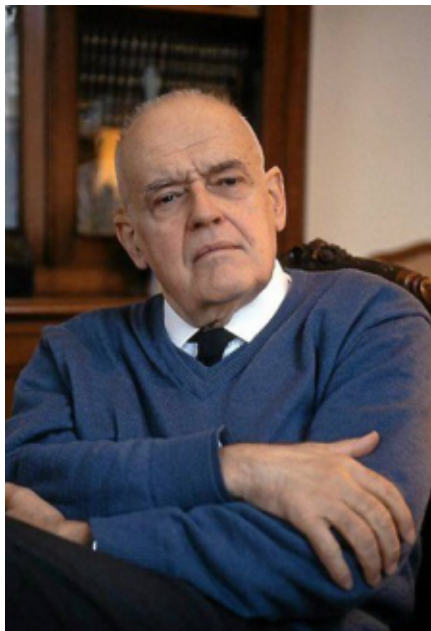
Podľa „*osvietenskej*“ morálky je ktokoľvek pre svoj fanatizmus a necitlivosť k osvietenstvu vlastne pod ľudskou úrovňou, a tak si zaslúži pohrdanie. Voltaire jasne ukázal cestu. Niektoré ľudské „*druhy*“, ako Laponci, Hotentoti, černosi, francúzski roľníci a Židia, nielenže sú preňho na nižšej úrovni, ale sú aj hodné pohrdania, pretože sú na nižšej úrovni.

Lenže vred z Vendée si vyžaduje iné lieky. Je tak hlboký, že ho ani pohrdanie nevyreže. A tak Revolučný výbor „*nutne prijal opatrenia smerujúce k vyhladeniu tej vzbúreneckej ra-sy z Vendée. Tam sa musí uplatniť poli-tická medicína*“. Teda medicína hodná politickej filozofie. Rousseauova logika vylúčenia vedie až k vyhladeniu. To je logika teroru, logika revolúcie v jej totalite.

(Krátené)

JEAN de VIGUERIE

Francúzsky historik Pierre Chaunu búra mýty o Francúzskej revolúcii

Svet by bol oveľa lepší

Profesor PIERRE CHAUNU (1923 – 2009), člen Francúzskeho inštitútu a nositeľ významných ocenení, patrili medzi uznávaných francúzskych historikov. Hoci konvertoval z katolicizmu na protestantizmus, jeho pohľad na utrpenie Cirkvi počas Francúzskej revolúcie (1789 – 1799) zostal objektívny. V apríli 1989 s ním uverejnil taliansky týždenník *Il Sabato* rozhovor.

Prečo toľké roky protestujete proti legitimité osláv Francúzskej revolúcie?

Oslavy sú vlastne jedna neslušná maškaráda. Politický ťah. Posluhuje si hlúposťami, ktoré sa o revolúcii vyučujú v štátnych školách. Len si predstavte to huncútstvo ministra kultúry Langa: „Rok 1789 znamená prechod z tmy na svetlo.“ Ale aké svetlo? Veď oslavujeme revolúciu klamstva, zlodejčiny a kriminality. Veľmi ma zaráža, ak zvyšok Európy oslavuje dobu, keď sme sa správali ako agresori ku všetkým susedom, plienili sme pol Európy a zapríčinili milióny mŕtvych. Toto sa má oslavovať? A predsa sa vo Francúzsku skoro každý deň oslavuje: 3. apríla, potom 5. a zasa 10. Výsmech!

Revolúcia bola udalosť, ktorá zmenila chod dejín...

Máte pravdu, zmenila chod dejín, ako ho zmenil čierny mor v roku 1348. Ale nikto to neoslavuje. Spýtal som sa jedného nemeckého novinára: „Prečo vy Nemci neoslavujete Hitlerove narodeniny?“ Od hnevu ho vyhodilo zo stoličky. Nemyslíte si, že to je niečo podobné?

Z vás sa stal reakcionár. Odmietate byť moderný?

Som liberál poznačený dávkou sympatie k nemeckému a anglickému osvietenstvu. Ale tu ide o jedno veľké klamstvo, ktoré ťažko vykoreniť. Ak si proti revolúcii, si proti modernosti. Si zastaraný ako petrolejová lampa alebo konský záprah. Opak je však pravda: ja som

proti oslavovaniu Francúzskej revolúcie, lebo som za modernosť, za používanie penicilínu, za očkovanie proti kiahňam. Prečo neoslavovať Jennera (vynálezca vakcíny proti kiahňam – pozn. red.), ktorý svojím vynálezom zo 18. storočia zachránil viac ako jednu miliardu ľudských životov? Toto je pokrok.

Revolúcia naopak blokovala cestu k pokroku, k modernosti. Zničila počas niekoľkých rokov veľkú časť toho, čo sa dosiahlo za tisíc rokov. Veď Francúzsko bolo do roku 1788 na prvom mieste v Európe, no od čias revolúcie sa viac nepozviechalo.

Viete to dokázať?

Prispel som k založeniu ekonomicko-kvantitatívnej historiografie. Preto teraz ekonometrickými vzorcami ktokoľvek dospeje k podobným uzáverom. To sú fakty a čísla.

Revolúcia zablokovala všetky krivky vzrastu krajiny. Francúzsko bola krajina s 28 miliónmi obyvateľmi, najrozvinutejšia, kreatívna, pokroková, s trendom k primátu. Revolúcia spolu s pustošením produktívneho aparátu má na svedomí dva milióny mŕtvych, spôsobila otras generácií, ktorý sprevádzal zrútenie ekonomiky. V produkcii na hlavu obyvateľa Francúzsko a Anglicko, dve najrozvinutejšie krajiny sveta, mali v roku 1780 navzájom ukazovatele 110 a 100. V roku 1815 sa Francúzsko zrútilo na koeficient 60, kým Anglicko zostalo na 100, čím stratilo konkurenta. Toto bola cena revolúcie.

Mohli by ste vysvetliť aspoň jeden motív?

Okolo roku 1793 a v nasledujúcom desaťročí Francúzsko začalo žiť na 78 % z požičaných peňazí a 22 % z daní a rent, ktoré sa neinvestovali, ale prejedali, pálili a kradli na obohatenie nomenklatury. To bolo strašné márnenie a historické ožobročovanie.

Keď sa Chateaubriant vrátil do Francúzska roku 1800, rýchlo sa spamätal: „Čudné, odkedy som odišiel, nenatreli ani žalúzie, ani dvere.“ Keď okná strácajú farbu a záchody nefungujú, človek si môže byť istý, že tu bola revolúcia.

Ale revolúcia otvorila ľudské myslenie.

Bože! Veď došlo ku kolosálnemu zničeniu inteligencie a bohatstva! Keď odsekli hlavu 37-ročnému Lavoisierovi, zakladateľovi modernej chémie, bola to drahá cena pre ľudstvo. A túto cenu si môžete vynásobiť stokrát. Ako skončila vedecká a intelektuálna elita? Tých, čo neemigrovali, povraždili. Bola to enormná strata. A toto máme nazývať občianskym výdobytkom? Až 43 % Francúzov sa roku 1788 vedelo podpísať a písať. Po revolúcii sa to znížilo na 39 %, lebo Cirkve stratila majetky – celé stáročia vzdelávala ľud –, tie si rozdelila medzi sebou nomenklatura.

A z kostolov sa stali svinské chlievy a umelecké pamiatky boli zničené...

Je to pravda, sochu Notre Dame rozbili, Cluny zrúcali, podobne skoro všetky románske a gotické kostoly. Opakujem: zlodejčina, klamstvo a kriminalita, toto je skutočná trilógia revolúcie, ničenie a pálenie v Európe. Francúzi sú presvedčení, že demokracia sa zrodila už

>>>

v roku 1789 a že ľudstvo ju napodobňovalo. Bláznovstvo! Vskutku jediná revolúcia, ktorú by sme mohli oslavovať, je tá anglická z roku 1668. Odtiaľ k nám prišiel reprezentačný systém, parlamentná vláda a liberálny štát, ktorý začala nasledovať celá Európa.

Niečo dobré sa však predsa len muselo urobiť, a čo napríklad *Deklarácia ľudských a občianskych práv*.

To je to zvrhlé klamstvo. Dve najdemokratickejšie ústavy, aké boli kedy napísané, vznikli za Stalina roku 1936 a za gilotínových Francúzov roku 1793. Ich ovocie bolo hrôzostrašné. Práve naopak, krajina, ktorá založila demokraciu, Anglicko, nikdy nemala ústavu. Kadejakým vyhláseniam a tvrdeniam ja veru nepodľahnem. *Sloboda, rovnosť a bratstvo* jestvujú iba u Pána Boha.

Poviem vám niečo: najlepší posudok *Deklarácie ľudských práv* formuloval Fustelle de Coulange, najväčší francúzsky historik 18. storočia, môj predchodca v Akadémii etických a politických vied. Povedal: tieto zásady majú tisíc rokov, aj keď deklarácia bola formulovaná tak trochu abstraktne. Ale jedna vec je nová: sfalšovali antické zásady, aby ich predstavili ako svoj vlastný objav a použili ako zbraň proti minulosti. A to je niečo perverzné.

A politické následky osvietenstva?

Osvietenstvo bolo v celej Európe. Kant istotne nebol menej ako Voltaire. Ale revolúcia bola iba tu u nás. Nemôžem uveriť, že by v celej Európe boli schopní myslieť jedine Francúzi. Niet v tom historických súvislostí. Aj to je klamstvo, ak by sa tvrdilo o nevyhnutnom historickom fatalizme. Prenasledovanie Cirkvi a plán na odstránenie kresťanstva vo Francúzsku zapríčinili finančné záujmy, a nie dôvody metafyzického rázu.

Mohli by ste to trochu vysvetliť?

V 17. storočí všetky európske štáty mali reprezentačné inštitúcie. Francúzsko na to pomaly zabúdalo. Tak sa z neho stal daňový raj. Je známe, že bez reprezentačných inštitúcií sa nemôžu zvyšovať dane. Uvediem príklad: finančný tlak medzi predrevolučnými rokmi 1670 až 1780 zostal na úrovni 100, kým v Anglicku stúpol proporcionálne zo sedemdesiat na dvesto. Francúzsko sa hralo na moderný štát, malo moderné vojsko, 450 000 mužov, štát na najvyššej úrovni, ale s finančnými prostriedkami na okraji bankrotu, lebo keby si to všetko chcel udržať, potreboval by si zvýšiť dane o 100%.

Francúzsko tak bolo nútené zaoberať sa reprezentáciou ľudu, vtedy *stati generali*.

Áno, zvolení reprezentanti vytvorili najväčší senát bláznov, aký kedy bol. Boli nezodpovední. Neskrtní iba v požiadavkách, lebo nik si nechcel zobrať na starosť rozhodnutia zakladajúce sa na obeti. Stačí vedieť, že medzi poslancami tretieho stavu boli jeden bankár, 30 podnikateľov a 622 právnikov... Vôbec nerozumeli ekonómii, len jedna vec im bola jasná: platiť dane by mali iba tí druhí. Rozmýšľali, čo by sa dalo konfiskovať; najprv zrušili platenie desiatok Cirkvi, čo nik z ľudu nepovažoval za správne, lebo to by znamenalo zrušiť financovanie škôl a nemocníc. Zoštátnili majetky, ktoré klérus administroval a ktoré Cirkvi darovali počas storočí, ktoré však zaberali iba 7 – 8% pozemkov. Začali rozširovať reči, že Cir-

kev poklady ukrýva, a tak sa zoštátnili pozemky opátstiev.

A toto sa robilo pod ideologickou zámenkou?

Prirodzene. Klérus musel uznať civilnú Konštitúciu (*Občianska ústava duchovenstva – pozn. red.*), lebo bez menenia a porušovania cirkevnej štruktúry by sa nedalo kraťovať. Cirkevnými majetkami, vďaka ktorým sa vydržovali školy a nemocnice, sa obohatila banda 80 000 zlodejských rodín: šľachta, mešťania sprava i zľava. A to je dôvod, prečo Francúzska revolúcia je neodkuteľná. Bolo to veľké zlodejstvo, ktoré napomáhalo vládnucej triede. No a zlodejstvo potrebuje klamstvo a prenasledovanie. Pre kňazov zaviedli povinnosť skladať prísahu. Kto tak neurobil, bol zavraždený. Revolúcia bola protináboženskou vojnou.

Čo sa stalo vo Vandée?

Lud povstal, aby bránil svoju vieru. Direktórium chcelo presadiť povinnú vojenskú službu (toto bol ich vynález, lebo doteraz iba šľachta chodila do vojny a kvôli dani z krvi nemusela platiť dane). V jeden deň zatvorili všetky ich kostoly. Vandéenski sedliaci sa začali búriť. Povedali si, že radšej zomrú, ako by sa vzdali slobody. Poverili veľmi vzdorovitú šľachtu vedením katolíckeho vojska, a tak sa vlastne šli dať zmasakrovať, lebo ich vojenská príprava v porovnaní s Clébertovým vojskom nebola dostatočná. Vandée bez milosti rozdrvili.

Tu by som chcel pripomenúť, že pod zástavou Božského Srdca bojovali aj protestantské batalióny z Vandée. Katolíci, protestanti a židia čelili spolu gilotíne, napríklad v Montpelliere, aby bránili slobodu.

Ale vo Vandée sa to ešte neskončilo.

To je len jedna strašná kapitola. V decembri 1793 revolučná vláda dala rozkaz vykynúť obyvateľov v 778 farnostiach: „*Treba zmasakrovať ženy, aby nepribúdali deti, lebo z nich budú zbojníci.*“ Toto napísali. Podpísaný bol vtedajší minister obrany Lazare Carnot. Generál Clébert neposlúchol tento rozkaz: „*Za koho ma považujete? Ja som vojak, a nie mäsiar.*“ S nehanebným vojskom poslali teda Turreaua, kreténa, alkoholika.

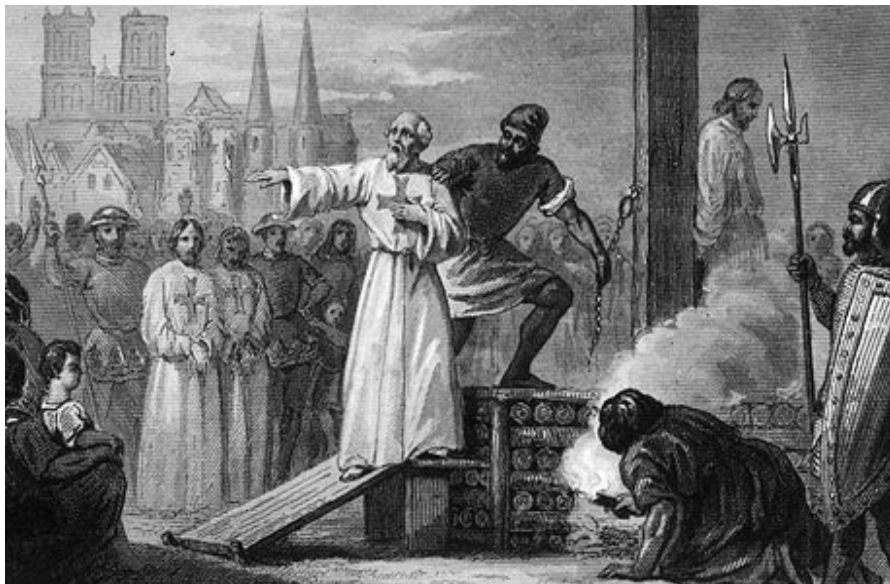
A potom sa masakrovalo?

Deväť mesiacov po tom generál Hoche, vymenovaný za veliteľa, dorazil do Vandée. Bol zdesený. Napísal obdivuhodný pamätný list Konvenčnej vláde: „*Nikdy som nevidel nič také kruté. Zneuctili ste revolúciu! Oznamujem vám, že od dnešného dňa zastrelím každého, kto bude poslúchať vaše rozkazy!*“

Čo vlastne videl? Vyše 250 000 zmasakrovaných z počtu 600 000 obyvateľov, dedinky a mestá zrovnané so zemou, vypálené, umučené ženy a deti. V Evreux a v Les Mains sa posielali na gilotínu desiatky ľudí, ktorých vina spočívala iba v tom, že sa narodili vo Fontaine au Camp. Takáto bola genocída vo Vandée. A toto máme oslavovať?

Bol z toho škandál, keď ste v roku 1983 prvý raz v súvislosti s revolúciou použili slovo genocída.

Skutky rozprávajú za seba. Nikto sa neodvážil zapierať fakty. A nič na svete nemôže ospravedlňovať podobné horory. Ale ešte predtým, už v roku 1894, revolučný socialista Babeuf vydal knihu *Genocída ľudu vo Vandée*. Niet roz-

dielu medzi tým, čo spáchala revolučná vláda vo Vandée, a tým, čo spáchal Hitler. Ba vlastne jestvuje jeden rozdiel. Hitler bol prefikanejší, a preto nikdy nedal písomný rozkaz na odstránenie Židov. Tí z roku 1789 okrem toho, že to boli vrahovia, boli aj hlupáci, a tak vydali rozkaz písomne, dokonca ho dali uverejniť v *Le Moniteur*.

Prenasledovania posilňovali vieru ľudu, ale toto prenasledovanie akoby kresťanstvo vymazalo...

Veru tak. Pätnásť rokov znemožňovali hlásanie viery. To znamená počas jednej generácie. Len si pomyslíte, že Michelet bol pokrstený, keď mal už 20 rokov a Victor Hugo sa nikdy nedozvedel, či bol vôbec niekedy pokrstený...

Kostoly boli zatvorené. Kňazov vraždili alebo nútili opustiť kňazstvo a ožeň sa, alebo ich poslali do vyhnanstva či odišli do exilu. Jednoducho povediac,

ja tomu nerozumiem, ako môžu katolíci oslavovať revolúciu. Jedna vec je odpustenie, iná vec je však byť solidárny s katmi a zrádzať tak obeť a mučeníkov. Mám dojem, akoby sa Cirkev bála, že ak bude kritizovať revolúciu, budú považovať Cirkev za zostarnutú a nepriateľku modernosti. Myslím si, že by to bolo naopak. Som hrdý na to, že práve protestantské Anglicko poskytlo azyl prenasledovaným katolíckym kňazom. Nejestvuje základnejšia sloboda ako sloboda náboženská.

Aký by bol svet bez Francúzskej revolúcie?

Odpoveď je jednoduchá. Oveľa lepší.

A čo dobré zostalo z revolúcie?

To, čo sa jej nepodarilo zničiť, to, čo nezdeformovala z kresťanskej tradície.

(Preložil Vojtech Zeman, SDB)

(Snímky: net a archív)

Vyšlo júlové číslo časopisu
Naša Žilinská diecéza

- Cyrilometodské dni 2016 •
- Shalom Izrael •
- Páter Vendelín Javorka •
- O knižkách a ľudoch •
- Z oslavy farnosti Snežnica •
- Europoslanci o predsedníctve •
- Za sestrou Maristellou •
- Manželia Žiakovci zo Žiliny •

Inštitút Communio, n.o.
Jána Kalinčiaka 1
010 01 Žilina

Email: icommunio@gmail.com
Web: www.icommunio.sk
Tel.: 041/56 58 434

Nedostal sa k vám časopis?
Napíšte nám do redakcie a pošleme vám ho poštou. Časopis si môžete aj predplatiť.

*Mať
posledných
päť dolárov,
tri dámy
do reklamy
Henry Ford*

www.vox.prikryl.sk

*Mať posledné
peniaze,
objednám si*

VOX

dvojtyždenník moderného
kresťana

časopis v PDF formáte
o náboženstve a kultúre

OBJEDNÁVKY:

vox.zdruzenie@gmail.com • 0918 472 420

Nad knihou kardinála Roberta Saraha, ktorá vyvolala ohlasy na celom svete

Snímka: Lúč

Rok po francúzskom vydaní knihy (vyšla vo francúzskom vydavateľstve Librairie Arthème Fayard) sa aj čitatelia na Slovensku dočkali jej slovenského vydania, a to vďaka vydavateľstvu Lúč. Na prezentáciu knihy *Boh alebo nič* pricestoval osobne do Bratislavy a Trnavy aj kardinál Robert Sarah.

KRÁSNY A SVÄTÝ MUŽ

„*Tí, ktorí sa obávajú, že v Rímskej kúrii zavládlo duchovné vákuum, sa môžu vďaka kardinálovi Robertovi Sarahovi upokojiť,*“ začína svoju recenziu v *La Croix* vaticanista Sébastien Maillard. A práve v tomto „*upokojení*“ tkvie aj úspech kardinálovej knihy. Robert Sarah totiž „*patrí medzi najpopulárnejších konzervatívnych kardinálov*“, čo v ponímaní liberálneho Západu znamená, že pevne zotrváva v Kristovej náuke; svoje názory hlása síce nekompromisne, ale s veľkou láskou a dobrotou. Aj preto ho šéfredaktor *The Catholic Thing* Robert Royal nazval „*krásnym a svätým mužom*“.

Kvality Roberta Saraha (*15. 6. 1945), ktorý sa narodil a vyrastal v skromných vidieckych pomeroch nevelkej etnickej skupiny Koniagov na severe africkej Guiney, si všimol aj pápež bl. Pavol VI., ktorý ho už vo veku 34 rokov vymenoval za arcibiskupa arcidiecézy Konakry, čím sa v tom čase stal najmladším biskupom sveta. Aj sv. Ján Pavol II. videl v R. Sarahovi výnimočnú osobnosť, a tak ho v roku 2001 pozval pracovať do Vatikánu. Múdrost' a skromnosť Afričana neušla ani pápežovi Benediktovi XVI., a tak ho v októbri 2010 vymenoval za predsedu Pápežskej rady Car Unum, o dva týždne nato za kardinála.

Boh alebo nič

Viac-menej pokojné hladiny sveta náboženskej literatúry rozčerilo začiatkom roku 2015

vydanie knihy kardinála ROBERTA SARAHA *Dieu ou rien (Boh alebo nič)*.

Knih sa rýchlo dočkala mnohých prekladov a zaradila sa medzi najpopulárnejšie súčasné diela, a to nielen tohto typu.

Pred konkláve v roku 2013 sa objavil v každom zozname papabili. Podľa *National Catholic Reporter* „*nie je ťažké pochopiť, prečo vatikánski pozorovatelia berú Saraha vážne, možno nie ako najväčšieho favorita, ale ako niekoho, kto by mohol byť v zálohe*“.

Pápež František v rámci reštaurácie Kúrie postavil kardinála Saraha na čelo Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí, čím sa stal najvyššie postaveným Afričanom vo Vatikáne.

NÁDHERNÝ TEXT

Je len prirodzené, že keď človek formátu kardinála Saraha vydá knihu, vyvolá to záujem. Potvrďuje to aj Robert Royal: „*Všetci už celé mesiace chvália knihu kardinála Saraha Boh alebo nič. A majú prečo. Je to nádherný text.*“ Dodajme, že tento „*nádherný text*“ sa výborne číta. Ide totiž o dlhý rozhovor francúzskeho vaticanistu a spisovateľa Nicolasa Diata s jedným z najotvorenejších súčasných kardinálov. A rozhovory sú obľúbená forma.

Keďže je rozhovor rozčlenený do desiatich kapitol, čitateľ ho môže pokojne čítať „*kde otvorí*“. Teda – mohol by. Po krátkom začítaní sa však rýchlo opustí túto metódu a vráti sa ku „*klasike*“, t. j. od prvej strany. Je to prosté – čitateľ totiž okamžite pochopí, že je potrebné poznať genézu vývoja kardinálovho myslenia a faktory, ktoré ho formovali. Navyše, prvé dve kapitoly, v ktorých sa hovorí o kardinálovom detstve, štúdiu a pastoračnom pôsobení, nie sú nudné čítanie životopisu, ale vďaka jeho rozprávačskému talentu je to úžasná zmes živého cestopisu, misijného čítania o pôsobení spiritánov na čiernom kontinente a afrických reálií s množstvom zaujímavých, pre Európana objavných informácií. Dojímavo pôsobí rozprávanie o odchode 12-ročného Roberta do malého seminára v Pobreží Slonoviny, o vôbec „*prvom vykročení*

za hranice rodnej dediny“ i o strastiplnej 4-dňovej ceste v podpalubí lode plávajúcej do Abidjanu. Niektoré príbehy vyvolajú úsmev, niektoré slzy. Zaujímavosť pôsobí opis života v africkom seminári, ako aj vývoj politických udalostí na konci 50. a v priebehu 60. rokov minulého storočia, no najmä prvé roky strávené v kňazskom seminári vo Francúzsku. Pohľad Afričana na Európu a jej spôsob života vedie k zamysleniu...

Po kňazskej vysviacke a ďalších štúdiách nás kardinál opäť privádza do Guiney, kde zažíval krušné pastoračné obdobie.

Už prípadné knižné vydanie „*životopisej*“ časti by asi stálo za zváženie...

ZANIETENÝ BIBLISTA

Hoci druhá kapitola má životopisné črty, kardinál sa tu už dotýka teologických problémov. O svojom štúdiu bibliatiky v Ríme a v Jeruzaleme hovorí tak zaniato, že čitateľ má chuť vnoriť sa do štúdia tejto posvätnéj vedy. Paralelne s bibliatikou na mladého teológa silno zapôsobila liturgia, „*ten najväčší posvätný úkon, prostredníctvom ktorého nám Cirkev umožňuje stretnúť sa s Bohom tým najjedinečnejším spôsobom*“.

Stretnutia Roberta Saraha s Bohom sa však diali aj v inej rovine – opis oznámenia o vymenovaní za arcibiskupa Konakry v prehlbujúcej sa diktatúre, ako aj pôsobenia arcipastiera je priam thrillerovo napínavé, no pritom plné Božej prozreteľnosti. A hoci ide o životopisné spomínanie, je plné duchovných rád, najmä opakujúce sa odporúčania modlitby. Napokon – pokánie a modlitba sa vinú v celom rozhovore, sú plnou súčasťou kardinálovho života: „*Rozhodujúce okamihy v živote sú vždy výsledkom nesmierne dlhých hodín strávených v modlitbe a v adorácii. V nich sa rodí podstata bytia, ony individuálne formujú identitu človeka.*“

Aj keď sa druhou kapitolou viac-menej končí „životopisná“ časť, už sa tu objavujú pre Európana mrazivé postrehy. Kardinál bez obalu hovorí o „*stave agónie európskeho katolicizmu*“, ako aj o tom, že „*v západnej civilizácii kresťanstvo a kresťanská kultúra nezadržateľne upadajú*“.

KEĎ „SOL' ZEME“ SOLÍ

Prvé dve kapitoly sú pre súčasného liberalizujúceho sa kresťana „neškodné“. Je to príjemné čítanie o tom, čo bolo, hoci aj s negatívami oných čias. Keď sa však rozhovor dostane do 21. storočia, kardinálova principiálnosť sa dostáva do sporu s uspávaným či už spiacim svedomím západného človeka. Lenže Robert Sarah je verný muž Cirkvi, chce byť „*sol'ou zeme*“, a tak „*solí*“: „*Organizácia spoločnosti a spôsob života v západných krajinách vyzerá tak, akoby Boh neexistoval. Dokonca aj samotní kresťania sa v mnohých situáciách správajú ako „tichí odpadlíci*“.

Ak si niekto myslí, že tak hovorí preto, lebo je Afričan a vracia Západu z koloniálneho rováša – mylí sa. Pre kardinála Sarah je len jedna Cirkev, a tak „*ak trpí jeden úd, trpia spolu s ním všetky údy*“ (1 Kor 12,26).

Aj keď kardinál poukazuje na súčasné neduhy západného sveta, nestraší. Práve naopak – mali by sme mu byť vďační, pretože ako Afričan vidí veci inak, ba čo viac, vidí aj to, čo mi už dávnejšie nevidíme. Preto je zaujímavý jeho pohľad na vývoj Cirkvi od čias ct. Pia XII. až po súčasnosť aj s charakteristikami jednotlivých pápežov a ich pontifikátov. Vysoko vyzdvihuje encykliky, listy a vystúpenia jednotlivých pápežov, v ktorých bojujú za život od jeho počatia až po prirodzenú smrť, a tak vehementne obhajovali pravdu zjavenú Bohom. „*Absencia vzťahu medzi Bohom a človekom predstavuje priepasť, ktorá sa neustále roztvára a prehĺbuje. Táto znepokojujúca téma poznačila pontifikát všetkých posledných pápežov počnúc od Jána XXIII.*“, uzatvára kardinál Robert Sarah.

BOĽAČKY CIRKVI

„*Ak vzťah medzi Bohom a kresťanmi ochabne, Cirkev sa zmení na spoločenskú štruktúru, ktorá sa nebude nijako odlišovať od iných svetských inštitúcií,*“ varuje kardinál. Nevyhýba sa ani boľáčkam Cirkvi, pedofilným excesom niektorých kňazov, ale ani prešľapom či kariérizme mnohých prelátov. Ak však bulvárnom a liberálnymi médiami odchovaný čitateľ čaká nejaké konkrétne mená, bude sklamaný. Kardinál totiž

pomenováva fakty, a aj preto nehovorí o „*kríze Cirkvi*“, ale o „*kríze Boha*“: „*Navzdory všeobecne rozšírenému názoru najväčšou prekážkou pre moderného človeka nie je akceptovanie morálnej náuky Cirkvi; najtvrdším orieškom pre postmodernú spoločnosť je uveriť v Boha a to, že Kristus je jeho jednorodný Syn. Absencia Boha v našich osobných životoch nadobúda stále dramatickejšie podoby a rozmery.*“ A to kardinál nehovorí len o laikoch: „*Žiaľ, poznám veľa prípadov kňazov, ktorí už, zdá sa, zabudli, že jadrom ich zasväteného života je výlučne Boh.*“

Najväčšou prekážkou pre moderného človeka nie je akceptovanie morálnej náuky Cirkvi; najtvrdším orieškom pre postmodernú spoločnosť je uveriť v Boha a to, že Kristus je jeho jednorodný Syn.

Kardinál Robert Sarah však ponúka aj riešenia: „*Cirkev má len jednu možnosť: musí vyžarovať priamo z Krista, z jeho slávy a nádeje.*“ A to podľa kardinála nie je možné bez modlitby: „*Každý z nás si musí vypracovať denný program modlenia a tento aj realizovať, aby si kontinuálne rozvíjal vnútorný duchovný život. (...) Osobnú modlitbu musíme spojiť so sústavnou prácou na sebe samom. Cirkev je tu na adoráciu a modlitbu.*“

NEKOMPROMISNÉ POSTOJE

Názory Roberta Sarah na Cirkev však nie je to, prečo ho liberálny svet považuje za konzervatívneho kardinála. Je to jeho principiálny postoj k rodovej rovnosti: „*Teória rodovej rovnosti, otcie amerického štrukturalizmu, je len zdeformované dieťa marxistického myslenia. (...) V samotnom základe ideológie rodovej rovnosti nachádzame hrubé klamstvo, ktoré sa týka popierania prirodzenej duality človeka ako muža a ženy.*“ Podľa neho úsilia rôznych LGBTI loby „*vyústili do organizovaného útoku proti etablovanému sociálnemu poriadku a jeho hodnotám. Už sa neuspokojujú len s ideovou dekonštrukciou, ale smerujú k dekonštrukcii sociálneho poriadku.*“

Podobne nekompromisne sa stavia aj k rozvodu a k problému rozvedených párov žijúcich v nových zväzkoch. Upozorňuje, že „*zdôrazňovanie nerozlučnosti manželského zväzku vyvolávalo údiv až bezradnosť aj samotných Ježišových učeníkov, ktorým sa táto požiadavka videla prítvrdá*“, no vzápätí zdôrazňuje, že „*Ježiš potvrdil, že manželstvo je nerozlučné; zväzok medzi mužom a ženou tvorí sám Boh*“.

Prívržencom povolenia prijímať Eucharistiu rozvedeným, no žijúcim v nových zväzkoch, kardinál Sarah hovorí: „*Máme tu evidentne do činenia s uvažovaním, ktoré nemá jasno v tom, čo je podstatou pohoršenia.*“

A práve pri riešení genderideológie a rozvodov kardinál otvorene poukazuje na niektoré kroky Západu, keď pomoc africkým krajinám podmieňujú prijatím ideológie rodovej rovnosti, liberalizácii interrupcií, slobodou rozvodov... Skrátka, nazýva nástrahy tohto sveta pravým menom otvorene, jednoznačne.

DIATOVO MAJSTROVSTVO

A na záver ešte jedna „*maličkosť*“. Nedá mi nespomenúť ťažkú úlohu Nicolasa Diata. Jeho príprava na niekoľkokomesačné stretávanie sa s kardinálom Sarahom, štúdium širokej problematiky, je obdivuhodné. Ani v jednej otázke nedal najavo svoju múdrosť, ale pokoru, len aby jeho spolubesedník mohol vyniknúť ako „*dramatická postava stvárnjúca svoje vlastné vnútro*“. Aj vďaka tomuto francúzskemu vatikanistovi môžu čitatelia na celom svete spoznať kardinála Roberta Sarahu ako „*majstra duchovného života, veľkého vo svojej pokore, láskyplného, ale rozhodného kňaza, ktorý verne miluje Boha*“. A za to mu patrí vďaka.

PAVOL PRIKRYL

Vyšla priekopnícka publikácia *60 rokov Slovenskej katolíckej misie vo Francúzsku*

Splatenie dlhu

Dňa 23. júna 2016 sa na Veľvyslanectve SR vo Francúzsku uskutočnila slávnostná prezentácia knihy Mons. Imricha Tótha *60 rokov Slovenskej katolíckej misie vo Francúzsku*. Je to prvá kniha, ktorá sa zaoberá bohatou činnosťou niektorej zo slovenských katolíckych misií vo svete.

Slováci, ktorí z rôznych príčin emigrovali z rodnej vlasti, si pri svojich nových osadách zakladali kostol, faru a školu. Držalo ich slovo v novinách, kalendároch, piesňach a v modlitebných knižkách. Bolo to najmä v zámorí, kde s početnými skupinami emigrantov vždy odchádzali aj kňazi.

VZNIK MISIE

V Európe sa začali slovenské katolícke misie zakladať až po roku 1952, keď pápež ct. Pius XII. vydal konštitúciu *Exsul familia Nazarethana*. Cirkevnoprávne riešila postavenie miliónov utečencov, ktorí sa po druhej svetovej vojne a vzniku Železnej opony ocitli mimo svojich domovov a materských cirkví. Na jej základe mohli aj Slováci zakladať národné misie, hoci nemali svoj vlastný štát.

Slovenská katolícka misia (SKM) v Paríži vznikla na sviatok Sedembolestnej Panny Márie v roku 1953. Od svojho počiatku udržiavala národnú a kresťanskú identitu Slovákov, aj keď asimilačný tlak francúzskeho prostredia bol veľmi silný. Spájala ich pri spoločných slovenských svätých omšiach a krajanových posedeniach, pútiach, rôznych oslavách, prednáškach či modlitebných stretnutiach,

vysielala slovenský duchovný rozhlasový program, šírila slovenskú tlač a dodnes vydáva najstarší krajanový časopis v západnej Európe *Život – La Vie*. Misia spájala krajanov aj pri kultúrnych podujatiach, propagovala Slovensko v zahraničí a poskytovala krajanom i sociálno-charitatívnu a informačno-poradenskú činnosť.

DLHOROČNÝ VÝSKUM

Mons. Imrich Tóth je rektorom SKM vo Francúzsku od roku 2000 a zároveň pracuje aj pre parížsku farnosť Madeleine. Šesťdesiate výročie erigovania SKM vo Francúzsku bolo preň podnetom, aby jej históriu knižne spracoval a vďaka dobrodincom aj vydal. Vypĺňa tak biele miesta v historiografii slovenskej diaspory a podľa jeho slov „spláca dlh minulej generácii nadšených a obetavých kňazov, ktorí v práci pre krajanov vo Francúzsku žili a niektorí aj umreli. Zároveň je to aj poďakovanie všetkým laikom, ktorí sa angažovali pre dobro SKM a aj ju finančne podporovali.“

Vydaniu knihy predchádzal niekoľko-ročný výskum Mons. I. Tótha archívnych prameňov vo Francúzsku, v Taliansku a na Slovensku. Kniha sa fundovane za-

oberá emigráciou Slovákov do Francúzska, ich spolkovou činnosťou, pastoračiou pred vznikom misie, okolnosťami vzniku misie, jej misionármi a rozmanitou činnosťou, významnými osobnosťami, ktoré ju navštívili, spoluprácou s ďalšími misiami či krajanmi, ktorí s misiou spolupracovali. Obsahuje aj obsiahle resume vo francúzštine a bohatú obrazovú prílohu, ktorá zachytáva minulé generácie krajanov, ako aj súčasníkov.

OSTROVČEK DUCHA

Úvodné slová ku knihe napísali arcibiskup a niekdajší nuncius v Bielorusku Dominik Hrušovský, ktorý sám pôsobil ako misionár vo Francúzsku, mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec SR vo Francúzsku Marek Eštok a historik Jozef Rydlo.

Arcibiskup Dominik Hrušovský ocenil vydanie tejto knihy, lebo „túto aktivitu dosiaľ nikto nespísal, ani v slobodných podmienkach neprejavil o ňu patričný záujem spísať ju, hoci ona je integrálnou súčasťou slovenských dejín.“ Vyslovil želanie, aby tento príklad nasledovali všetci slovenskí misionári a „vydali počet zo svojho šafárenia“ (Lk 16, 2).

Ambasádor Marek Eštok ocenil spoluprácu Veľvyslanectva SR vo Francúzsku a SKM, ktorá je „pre všetkých Slovákov vo Francúzsku pevným duchovným prístavom a oporou v rozbúrených vodách.“

Jozef Rydlo, jeden z najfundovanejších historikov slovenskej diaspory, označil publikáciu za priekopnícku, lebo od vydania knihy Štefana Náhaluku *Exsul Familia Slovacorum* v roku 1962, nijaká kniha o organizovanom živote slovenských katolíkov vo svete nevyšla. Pred rokom 1989 bolo kvôli likvidačnému boju komunistov proti Cirkvi tvoriť takúto dokumentáciu nebezpečné, ale ani po Nežnej revolúcii o ňu neprejavili systematický záujem ani štátne, ani cirkevné štruktúry. Pritom činnosť slovenských katolíckych misií udržiavala „slovenské národné povedomie medzi Slovačou roztratenou vo svete a svojou hrivnou prispela k pádu totalitného komunistického režimu.“ SKM vo Francúzsku a všetkým jej kňazom „sa podaril zázrak: vo francúzskom mori udržať pri živote ostrovček slovenského ducha, na ktorom bolo možné nielen udržiavať vieru v Boha, prehlbovať kresťanské tradície, ale aj pestovať lásku k rodnej vlasti, upevňovať vieru v nezničiteľný ideál práva slovenského národa na slobodu a samostatnosť.“

IMRICH TÓTH

(Na snímke zľava J. Rydlo, Mons. Alojz Tkáč, M. Eštok, Mons. Imrich Tóth)

**Nezabudnite
si
predplatit'
VOX**

Objednávky:

vox.zdruzenie@gmail.com

0918 472 420

*Milí čitatelia,
žičím Vám požehnané
dovolenkové obdobie,
veľa radosti v kruhu
najbližších,
pookriatie na tele,
ale aj na duchu,
no najmä šťastný návrat
z Vašich letných ciest za
oddychom a poznaním.
Nech Boh sprevádza
vaše kroky!*

Šéfredaktor Pavol Prikryl

**Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre**

VOX

**Celý ročník
si môžete objednať**

kedykoľvek v priebehu roka.

Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby

uved'te

priezvisko a adresu

VOX

**Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Rada KBS pre vedu, vzdelanie
a kultúru

Adresa redakcie: Dvojkřížna 4,
821 06 Bratislava
ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.
Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl
tel. +421 915 793 811,
e-mail: vox@prikryl.sk,
prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:
vox.zdruzenie@gmail.com
+421 915 793 811

Číslo bankového konta:
SK03 0200 0000 0035 0204 0751